

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การประเมินเกิดขึ้นเมื่อใดไม่มีใครทราบ แต่พอสันนิษฐานได้ว่า คงเริ่มมีมาตั้งแต่มีมนุษย์อุบัติขึ้นบนโลกนี้ ส่วนจะเข้าใจว่าการประเมินคืออะไร มีลักษณะเป็นอย่างไร ทำแบบไหนจึงมีคุณภาพ คงมีการถกเถียงและความเข้าใจที่หลากหลายแตกต่างกันไปตามกาลเวลาและสถานที่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินดังกล่าว คงสืบทอด สะสมกันมาทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการตลอดเวลา องค์ความรู้ทางการประเมินที่เรารู้จักกันทุกวันนี้จึงเป็นผลมาจากพัฒนาการทางความคิดและประสบการณ์ของนักปฏิบัติ นักทฤษฎีการประเมินที่ช่วยกันสร้าง สานต่อและสะสมมาเป็นเวลาอันยาวนาน จนเป็นสิ่งที่รู้จักและใช้กันอย่างกว้างขวางทุกวงการในปัจจุบัน

การประเมินเป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานานตั้งแต่ครั้งโบราณกาลจากหลักฐานที่ปรากฏสามารถสืบย้อนไปได้ถึงประมาณสี่พันปีก่อนคริสตศักราช จักรพรรดิของจีนได้ใช้การตรวจสอบรรถภาพ ข้าราชการทหารทุก 3 ปี เป็นหลักในการพิจารณาการเลื่อนตำแหน่งประมาณสามพันปีมาแล้วที่จีนได้ริเริ่มการใช้ข้อสอบคัดเลือกบุคคลเข้ารับตำแหน่งทางราชการ นอกจากนี้เป็นที่ทราบกันมานานเช่นกันว่าปรมาจารย์ชาวกรีก เช่น โสกราตีส ได้ใช้การตั้งคำถามและการประเมินคำตอบเป็นสื่อในกระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น การประเมินในลักษณะที่ปฏิบัติกันทุกวันนี้เพิ่งมีอายุได้ไม่ถึงศตวรรษ (Guba & Lincoln, 1981) ช่วงเวลาระหว่างการประเมินครั้งโบราณกาล จนถึงปัจจุบันการประเมินได้ผ่านขั้นตอนของพัฒนาการที่มีระบบแบบแผนมากขึ้นตลอดเวลา เช่น ปลายศตวรรษที่ 19 Joseph M. Rice ได้ใช้แบบสอบถามผลลัพธ์ผลเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของโรงเรียน ปี ค.ศ.1904 Alfred Binet ได้สร้างเครื่องมือจำแนกเด็กที่ด้อยประสิทธิภาพออกจากชั้นเรียนของเด็กปกติ ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นรากฐานของแบบสอบทางสติปัญญา ค.ศ.1930 Ralph W. Tyler ได้ใช้วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลทางการศึกษา จนกระทั่ง ค.ศ.1960 เป็นต้นมา การประเมินได้วิวัฒน์ทั้งในรูปแบบและแนวคิดทางทฤษฎีโดยนักทฤษฎีการประเมินที่สำคัญ เช่น Ralph W. Tyler, Lee J. Cronbach, Michael S. Scriven, Robert L. Stake, Daniel L. Stufflebeam เป็นต้น จึงทำให้การประเมินมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นในลักษณะวิชาชีพแขนงใหม่ซึ่งมีความแตกต่างที่เด่นชัดยิ่งขึ้นจากศาสตร์แห่งการวัดผลและการทดสอบและมีคุณลักษณะสำคัญที่แตกต่างจากการวิจัย

นักทฤษฎีการประเมินมีความเชื่อร่วมกันอย่างหนึ่งว่า การประเมินเป็นกิจกรรมที่อยู่บนพื้นฐานของปรัชญาการเมืองแบบเสรีนิยม (Liberalism) เพราะยึดหลักการเปลี่ยนแหล่งในเชิงสร้างสรรค์ที่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่าง (ถ้าใช้แนวทางที่เหมาะสม) สามารถจะต้อง สัมผัส และพัฒนาได้ หรือกล่าวได้อีกนัยว่า การประเมินเป็นสิ่งที่วิวัฒน์มาจากมโนทัศน์เสรี ประชาธิปไตย (Liberal Democracy) เราจึงกล่าวได้ว่าการประเมินว่าเป็นกระบวนการสร้างสรรค์สังคมที่สอดคล้องกับแนวทางประชาธิปไตยแม้ว่านักทฤษฎีการประเมินส่วนใหญ่จะยึดแนวทางเสรีนิยมร่วมกัน แต่ความเชื่อในเป้าหมายของการประเมินยังมีความแตกต่างกัน ขึ้นกับข้อตกลงเบื้องต้นของการประเมินว่านักทฤษฎีเหล่านั้นยึดถือในแนวไหน ซึ่งอาจจำแนกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1) ประโยชน์นิยม (Utilitarianism) นักทฤษฎีในแนวนี้นี้เชื่อว่าเป้าหมายของการประเมินคือการสร้างประโยชน์สุขแก่สังคม การประเมินจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อการประเมินนั้นเป็นประโยชน์หรือทำให้เกิดความผาสุกแก่มนุษย์และสังคม การประเมินจะมีคุณค่าสูงสุดเมื่อสามารถนำผลที่ได้ไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้เกี่ยวข้องจำนวนมากที่สุด นักทฤษฎีในแนวนี้นี้จึงเน้นการประเมินที่สามารถเสนอสารสนเทศ ที่เป็นประโยชน์ต่อระบบการบริหารงาน การวางแผน การดำเนินโครงการ และการตัดสินใจในเชิงบริหาร โดยนักประเมินมีบทบาทเป็นผู้ป้อนสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ไม่ควรเข้าไปมีบทบาทในการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ทำการประเมินด้วยตนเอง แต่ให้เป็นดุลยพินิจของผู้ใช้สารสนเทศนั้น ๆ เป็นผู้ชี้ขาดคุณค่าของสิ่งที่ทำการประเมิน นักทฤษฎีการประเมินที่สามารถจัดได้ว่ามีแนวคิดแบบประโยชน์นิยม เช่น Tyler (1950), Provus (1971), Stufflebeam และคณะ (1971), Stake (1975), Patton (1980,1987), Alkin (1972), Fetterman (1994), King (1998) เป็นต้น

2) พหุนิยม (Pluralism) นักทฤษฎีในแนวนี้นี้เชื่อว่าเป้าหมายของการประเมิน มิใช่เพียงหนึ่งเดียว หรือเพื่อประโยชน์สุขแก่สังคมเพียงอย่างเดียว อาจสนองเป้าหมายอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย เช่น ทำการประเมินเพื่อแสดงกลไกแห่งอำนาจในการติดตาม/ควบคุม/ดูแลการดำเนินงานต่าง ๆ การประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งที่ทำการประเมินตามความรู้และประสบการณ์ความเชื่อของนักประเมินซึ่งอาจจะตรงหรือไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศก็ได้ เป็นต้น นักทฤษฎีในแนวนี้นี้ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของอรรถดิกคิยานิยม¹ (Intuitionism) ซึ่งเชื่อว่านักประเมินคือ ผู้เชี่ยวชาญที่อุดมด้วยความรู้และประสบการณ์ ดังนั้นเป้าหมายของการประเมินที่สำคัญคือการตัดสินคุณค่า ของสิ่งของหรือเหตุการณ์ที่ทำการประเมิน การประเมินจะ

¹ อรรถดิกคิยานิยม หมายถึง ความจริงของการตัดสินใจทางจริยธรรม อรรถดิกคิยานิยม คือสิ่งที่ตัดสินว่าอะไรคือสิ่งที่ดี และบนพื้นฐานจริยธรรม เราจึงอนุมานว่าอะไรคือสิ่งที่ถูกต้อง แต่ก็มีที่เห็นว่าสิ่งที่ถูกต้องคือสิ่งที่เรารู้จากอรรถดิกคิยานิยมด้วยเช่นกัน หรือก็ไม่เห็นว่ามีอรรถดิกคิยานิยมบอกเราแต่ว่าอะไรคือสิ่งที่ถูกต้อง (H. A. Prichard และ W. D. Ross)

เสร็จสิ้นลงอย่างสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อนักประเมินได้ตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมินแล้วตามความรู้ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของตน นักทฤษฎีกลุ่มนี้จึงเน้นการประเมินที่มีการเก็บรวบรวม ข้อมูลตามความเชื่อ และประสบการณ์ของผู้ประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ มุ่งประเมิน ตาม ความเชี่ยวชาญของตน ในขณะที่เดียวกันก็พยายามสร้างศรัทธาและความเชื่อถือเพื่อให้ผลเป็นที่ ยอมรับของผู้ใช้สารสนเทศ นักทฤษฎีการประเมินที่สามารถจัดได้ว่ามีแนวความคิดแบบพหุนิยม เช่น Scriven (1967), Worthen และ Sanders (1973), Eisner (1975-1979), Guba และ Lincoln (1981), House (1991)

2.1.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร

2.1.1.1 การใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบปุยแซงค์

ปุยแซงค์เทคนิคเป็นวิธีการประเมินหลักสูตรแบบหนึ่ง ซึ่งเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ องค์ประกอบ 3 ส่วนของหลักสูตร คือ วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนการสอน และ การประเมินผล แล้วนำมาใส่ในตารางวิเคราะห์ปุยแซงค์ (The Puissance Analysis Matrix) และคิด คำนวณน้ำหนักออกมาโดยใช้ สูตรปุยแซงค์ ผลที่คำนวณได้สามารถแปลความหมายว่าหลักสูตร นั้นมีคุณภาพอยู่ในระดับใด

องค์ประกอบการเรียนรู้และพฤติกรรมการเรียนรู้มีสองมิติ คือ

มิติที่ 1 ความรู้ที่ให้แก่ผู้เรียน (Condition of learning) มี 6 รูปแบบ แต่ละรูปแบบ จะให้ค่าของความรู้ที่แตกต่างกันตามลำดับ

มิติที่ 2 มิติที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ (Performances Verb) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ 9 ขั้น เป็นผล มาจากความรู้ที่ได้ 6 รูปแบบ

แต่ละองค์ประกอบมีการจำแนกออกเป็นข้อย่อย ๆ และให้คะแนนแต่ละข้อย่อย โดยน้ำหนักคะแนนไม่เท่ากัน ทั้งนี้เนื่องจากพิจารณาถึงความยากง่ายของพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ กำหนดขึ้น เป็นจุดมุ่งหมายและประเภทของการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยปกติ แล้ววิธีการนี้จะใช้สำหรับตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร โดยการพิจารณาตัดสินต่อจากค่า Pulssance Measure (P.M.) ซึ่งคำนวณได้จาก ตารางวิเคราะห์ปุยแซงค์

2.1.1.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์

ไทเลอร์ (Ralph Tyler) เป็นผู้วางรากฐานการประเมินหลักสูตรไทเลอร์ (Tyler) ได้ ให้นิยามว่า การศึกษาคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้นการประเมินคือการเปรียบเทียบว่า พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปนั้นเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุ เป็นผลต่อกันขององค์ประกอบหลักสูตร 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา ประสิทธิภาพการ

เรียนรู้ และสัมฤทธิ์ผลของการเรียน หลักในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรโดยพิจารณาตัดสินจากการบรรลุผลสำเร็จของจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่ตั้งไว้

ไทเลอร์ มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินเพื่อตัดสินว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นประสบผลสำเร็จหรือไม่ มีส่วนใดบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และถือว่าการประเมินโครงการเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ลำดับขั้นของการประเมินการเรียนการสอนมีดังนี้ กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมด้วยข้อความที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจงกำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ทางการศึกษาที่ต้องการให้บรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม เมื่อจบบทเรียนจึงประเมินผลโครงการ โดยการทดสอบผลสัมฤทธิ์

ตัวอย่าง การประยุกต์ใช้แนวความคิดของไทเลอร์ มาใช้ในการประเมินโครงการ
การประเมินโครงการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ควรดำเนินการดังนี้

- 1) กำหนดจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของโครงการทางการศึกษา มักได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเขียนในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 2) จัดเนื้อหาในการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์
- 3) การทดสอบผู้เรียนก่อนทางการเรียนการสอน
- 4) เลือกวิธีสอนให้เหมาะสม
- 5) การทดสอบผู้เรียน เมื่อจบการเรียนการสอนแล้ว
- 6) ประเมินประสิทธิภาพของโครงการด้วยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ และมีนักเรียนร้อยละเท่าไรที่ผ่านเกณฑ์
- 7) นำผลของการเปรียบเทียบมาศึกษาจุดบกพร่องในการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ในปี 1986 ไทเลอร์ได้เสนอกรอบแนวคิดของการประเมินโครงการใหม่ (New Tyler 1986) โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 6 ส่วนคือ

- 1) การประเมินวัตถุประสงค์ (Appraising Objectives)
- 2) การประเมินแผนการเรียนรู้ (Evaluating the learning Plan)
- 3) การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ (Evaluation to Guild Program Development)
- 4) การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Evaluation Program Implement)
- 5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา (Evaluating the Outcome of an Educational Program)

6) การติดตาม (Follow up) และการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation)

2.1.1.3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ (Robert L. Hammond)

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่าการปรับปรุงหลักสูตรมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยมีโครงสร้างสำหรับการประเมินหลักสูตรประกอบด้วย 3 มิติ คือ มิติด้านการเรียน การสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรม ในการประเมินตามแนวคิดของแฮมมอนด์ จะเริ่มจากการประเมินหลักสูตรที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เพื่อจะได้มาซึ่งข้อมูลเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การตัดสินใจแล้วเริ่มกำหนดทิศทางและกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยขั้นตอนการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ประเมินหลักสูตรที่กำลังดำเนินการอยู่ควรทำการประเมินส่วนย่อย ๆ ของหลักสูตร เช่น เริ่มทำการประเมินเพียงรายวิชาใดวิชาหนึ่งของหลักสูตร
- 2) นิยามลักษณะต่าง ๆ ของตัวแปร โดยอธิบายถึงตัวแปรต่าง ๆ ในมิติด้านการเรียนการสอน มิติด้าน สถาบัน ควรบรรยายให้ชัดเจน
- 3) กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุถึง (1) พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงว่าประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ (2) เงื่อนไขพฤติกรรมที่เกิดขึ้น (3) เกณฑ์ของพฤติกรรมที่บอกให้รู้ว่าคุณได้ประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์มากน้อยเท่าใด
- 4) ประเมินผลพฤติกรรมที่ระบุไว้ในจุดประสงค์ ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นตัวกำหนดพิจารณาหลักสูตรที่กำลังดำเนินการใช้อยู่เพื่อตัดสินใจ รวมทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
- 5) ประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยวิเคราะห์ผลภายในองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อหาข้อสรุป
- 6) พิจารณาส่งที่ควรเปลี่ยนแปลงปรับปรุง

2.1.1.4 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสคริฟเวน (1967)

สคริฟเวนเป็นผู้คิดค้นการประเมินผลโดยไม่ยึดเป้าหมาย เขาไม่เห็นด้วยกับการประเมินที่คำนึงถึงแต่จุดประสงค์เพราะจะก่อให้เกิดความลำเอียง สคริฟเวน เสนอว่าในการประเมินควรประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ จากการสังเกตพฤติกรรมและสภาพการณ์ ข้อมูลที่ ๆ ได้จากการสังเกตมักเป็นข้อมูลในลักษณะเชิงคุณภาพ

จุดเด่นเป็นการประเมินผลทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากหลักสูตรทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง เป็นการขยายแนวคิดของไทเลอร์ โดยสคริฟเวนเน้นการประเมิน 4 ลักษณะ คือ

- 1) การประเมินย่อย ประเมินระหว่างการดำเนินการเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
- 2) การประเมินรวบยอด สรุปผลของหลักสูตรเมื่อสิ้นสุดกระบวนการใช้หลักสูตร เพื่อตัดสินคุณค่า หาข้อดีข้อเสีย
- 3) การประเมินภายใน ประเมินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ภายในตัวมันเอง เช่น ประเมินเนื้อหา จุดมุ่งหมาย
- 4) การประเมินผลที่เกิดขึ้น ประเมินผลที่เกิดจากสิ่งต่าง ๆ สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ใช้ในการดำเนินหลักสูตร

2.1.1.5 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตค (Robert E. Stake)

Robert E. Stake (1960) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินหลักสูตรว่า ผู้ประเมินต้องทราบข้อมูลที่แท้จริงให้ได้ เพื่อจะอธิบายและตัดสินในสิ่งที่กำลังศึกษานั้นคือ การประเมินควรพิจารณาอย่างครอบคลุม มิใช่ส่วนหนึ่งส่วนใดของโครงสร้าง สเตค ได้เสนอแนะให้ทำการประเมินองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

- 1) การประเมินสิ่งที่มีอยู่ก่อน (Antecedents) ประเมินสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่กับการดำเนินการใช้หลักสูตรหรือสภาพเงื่อนไขปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ
- 2) การประเมินกระบวนการ (Transactions) การประเมินเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ประเมินกิจกรรมการดำเนินการ กิจกรรมที่ปฏิบัติ
- 3) การประเมินผลผลิต (Outcomes) ประเมินความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน หรือผลของการนำโครงการไปปฏิบัติ

การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตร รูปแบบการประเมินประกอบด้วยกิจกรรม 2 อย่าง คือ

- 1) ข้อมูลเชิงบรรยาย (โดยสำรวจความสอดคล้องระหว่างสภาพกับผลการที่เกิดขึ้น)
- 2) ข้อมูลเชิงตัดสินใจ (โดยเปรียบเทียบข้อมูลในข้อ 1) กับเกณฑ์มาตรฐาน/โครงการอื่น ๆ

2.1.1.6 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวัส (Provus, Discrepancy Evaluation Model)

โพรวัส (1971) ได้ออกแบบรูปแบบการประเมินหลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ

- 1) ตั้งเกณฑ์มาตรฐาน (Standard-S) โดยผู้ประเมินหลักสูตรจะกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของสิ่งที่ต้องการวัดว่าต้องการในระดับใด
- 2) รวบรวมผลการปฏิบัติ (Performance-P) ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะเก็บรวบรวมข้อมูลของสิ่งต่าง ๆ ให้มากพอที่จะนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้
- 3) เปรียบเทียบผลการปฏิบัติกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ (Compare-C) โดยนำข้อมูลที่ได้จากข้อ 2 ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในข้อ 1
- 4) จำแนกความแตกต่าง (Discrepancy-D) ระหว่างผลการปฏิบัติกับเกณฑ์มาตรฐาน
- 5) ทำการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการตัดสินใจที่จะดำเนินการอย่างไรอย่างหนึ่งเกี่ยวกับหลักสูตรนั้น ซึ่งอาจจะเป็นการยกเลิกหรือแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้มีคุณภาพดีขึ้นก็ได้

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโกว์ (Doris T. Gow, 1975)

ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบภายในโดยเสนอกระบวนการประเมินหลักสูตรเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์หลักสูตร โดยพิจารณาองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ

- 1) โอกาสการเรียนรู้
- 2) สิ่งเร้า
- 3) โครงสร้างของหลักสูตร
- 4) สภาพการเรียนรู้การสอน

ขั้นที่ 2 การตัดสินใจคุณภาพของหลักสูตร

นำข้อมูลในขั้นที่ 1 มาพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักการทฤษฎีทางการศึกษาและทางจิตวิทยา จุดเด่นเป็นการตัดสินใจคุณภาพหลักสูตรโดยใช้หลักการทฤษฎีทางการศึกษาและทางจิตวิทยาเป็นหลัก ไม่ใช้ความคิดเห็นของผู้วิเคราะห์

2.1.1.7 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวิสรูปแบบของการประเมินของ

Daniel L. Stufflebeam

Daniel L. Stufflebeam (1971) ได้อธิบายความหมายของการประเมินผลทางการศึกษา เอาไว้ว่าเป็นกระบวนการบรรยายหาข้อมูล และการให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางเลือก ฉะนั้นรูปแบบของสตัฟเฟิลบีมจึงเป็นรูปแบบที่เหมาะสมแก่การช่วยตัดสินใจเพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุดซึ่งสถานการณ์ในการตัดสินใจ (Decision Setting) โดยทั่วไปจะประกอบด้วยมิติที่สำคัญอยู่ 2 ประการ

1) มิติด้านข้อมูลที่มีอยู่คือมีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด

2) มิติด้านปริมาณความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้น

จำแนกการตัดสินใจออกได้เป็น 4 ประเภท

1) การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน

2) การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง

3) การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน

4) การตัดสินใจเกี่ยวกับเมื่อสิ้นสุดโครงการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจ 4 ด้าน เพื่อตรวจสอบความสำเร็จ/ ทบทวนหลักสูตรสตัฟเฟิลบีม เสนอรูปแบบการประเมินแบบซิปป์ ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ โดยเฉพาะในด้านเกี่ยวกับการวางแผนโครงสร้างการดำเนินการและการตัดสินใจเมื่อสิ้นสุดโครงการโดยประเมินองค์ประกอบของหลักสูตร 4 ด้าน คือ

1) การประเมินสถานะแวดล้อมหรือบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อม สภาพที่พึงปรารถนาและสภาพที่เป็นจริง บ่งชี้ถึงปัญหาและความต้องการอันนำไปสู่การตัดสินใจ

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินการใช้ทรัพยากรเพื่อวิเคราะห์ทางเลือก สำหรับการวางแผนและการออกแบบการใช้หลักสูตร

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการต่าง ๆ ของการใช้หลักสูตร สำหรับการตัดสินใจว่าจะดำเนินการด้วยวิธีใดจะแก้ไขอย่างไร

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินองค์ประกอบที่เป็นผลผลิตของผลกระทบ ของการใช้หลักสูตรว่า เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่และยังเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรหรือยกเลิกการใช้หลักสูตร

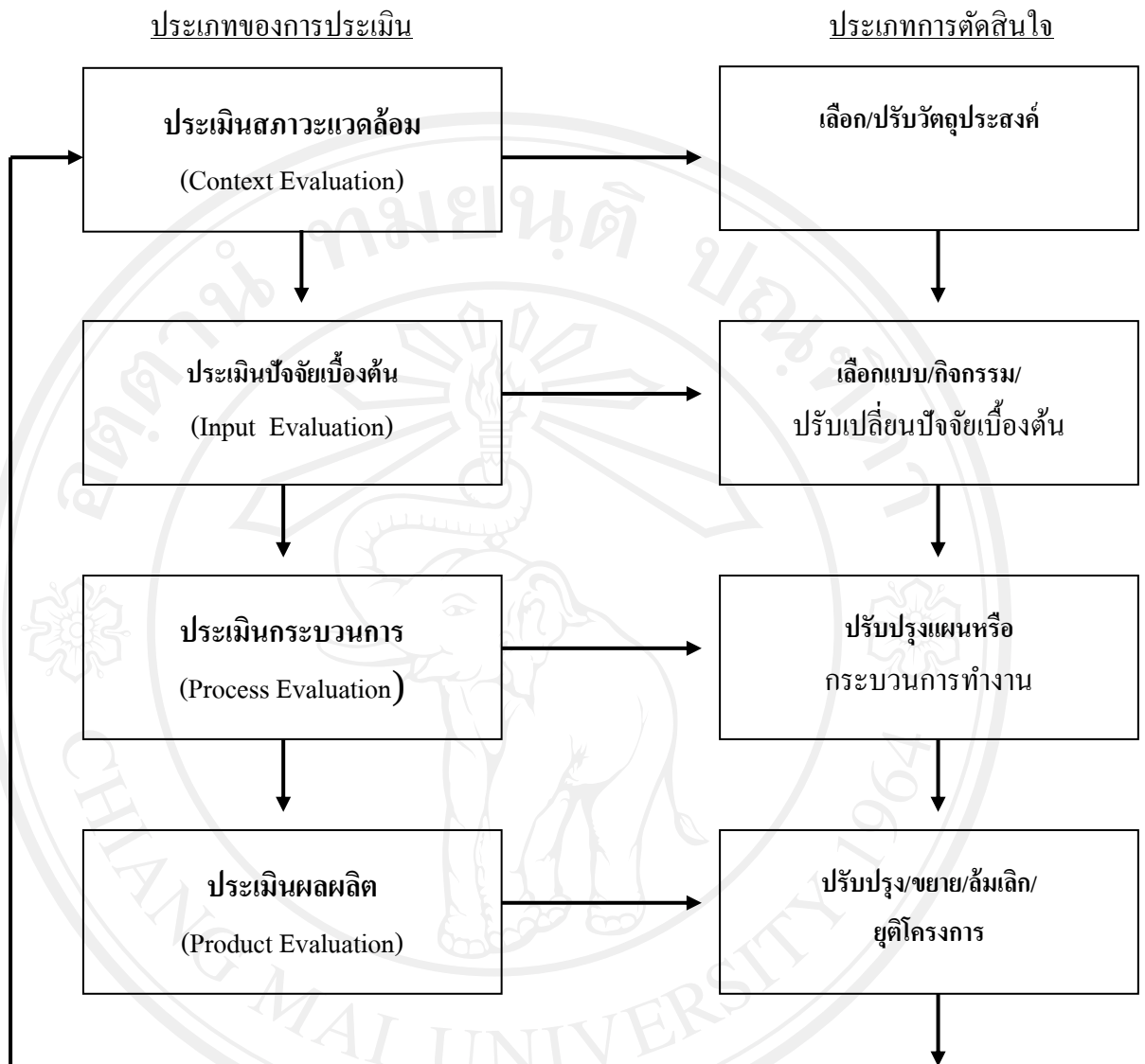
2.2 การประเมินโครงการตามแบบจำลองซิป CIPP

การประเมินโครงการตามแบบจำลองซิป CIPP

Stufflebeam (1971) ได้เสนอแบบจำลอง CIPP (Context-Input-Process-Product Model) เพื่อการประเมินโครงการ จากแนวความคิดดังต่อไปนี้ ความหมายของการประเมินในทัศนะของ สตัฟเฟิลบีม หมายถึง กระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ (Evaluation is the process of delineating obtaining and using information for judging alternative decision) Stufflebeam (1971) ได้เสนอแบบจำลอง CIPP (Context-Input-Process-Product Model) เพื่อการประเมินโครงการ จากแนวความคิดดังต่อไปนี้

ความหมายของการประเมินในทัศนะของ สดัฟเฟิลบีม หมายถึง กระบวนการของการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ (Evaluation is the process of delineating obtaining and using information for judging alternative decision)

คำว่า CIPP ย่อมาจากคำว่า Context (บริบทหรือสถานะแวดล้อม) Input (ปัจจัยเบื้องต้น) Process (กระบวนการ) และ Product (ผลผลิต) สดัฟเฟิลบีม ให้ความหมายการประเมินไว้ว่าเป็น กระบวนการของการบรรยาย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม โดยรูปแบบ CIPP กำหนดให้มีการประเมินทั้ง ระบบใน 4 ด้าน ดังรูปที่ 2.2 (พัชรินทร์ ศรีสวัสดิ์: 48)



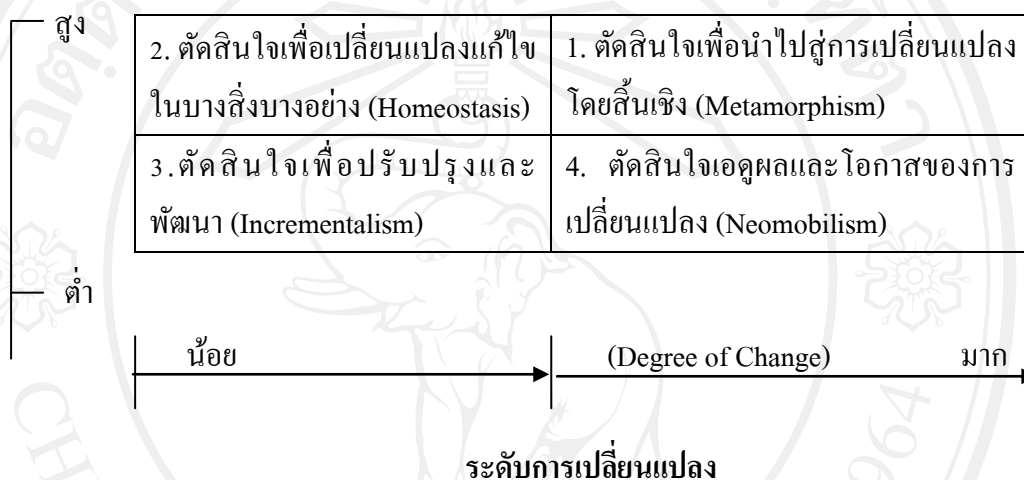
ภาพ 2.1 รูปแบบการประเมินแบบ CIPP

จากความหมายของการประเมินเป็นกระบวนการกำหนดข้อมูลตลอดจนเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดเตรียมข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ คือ

1. การประเมินเป็นการกระทำเพื่อช่วยในการตัดสินใจ ดังนั้นจึงควรมีข้อสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ทำการตัดสินใจ
2. การประเมินเป็นกระบวนการต่อเนื่องเพราะฉะนั้นการประเมินต้องกระทำหรือนำไปใช้ทั้งระบบของหลักสูตรหรือโครงการ

3. กระบวนการประเมินประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน มีมากได้มาซึ่งข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดเรียงข้อมูล ขั้นตอนเหล่านี้เป็นระบบพื้นฐานทางการประเมิน

4. ขึ้นกำหนดหรือวิเคราะห์ข้อมูล และขึ้นเตรียมข้อมูลในกระบวนการประเมินนั้นเป็นกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกันระหว่างนักประเมินกับผู้ตัดสินใจ เน้นการประเมินเพื่อนำผลประเมินไปให้ผู้บริหารตัดสินใจ ซึ่งแบ่งประเภทการตัดสินใจออกเป็น 4 แนวทาง (Stufflebeam & Others, 1971)



ภาพ 2.2 การใช้แบบจำลองชิปกับแนวทางการตัดสินใจ

แนวทางที่ 1 การตัดสินใจเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเชิง หรือการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด (Metamorphosis) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทั้งระบบของการเปลี่ยนแปลงซึ่งต้องมีสารสนเทศมากเพียงพอสำหรับการพิจารณาเพื่อการปฏิบัติด้วยความมั่นใจ โอกาสในการที่จะตัดสินใจชนิดนี้ในการศึกษาแทบจะไม่มีเลย

แนวทางที่ 2 ตัดสินใจเพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขในบางสิ่งบางอย่าง (Homeostasis) แต่ยังคงรักษาสภาพปกติได้ ดังนั้นมาตรฐานและการควบคุมคุณภาพจะเป็นที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะการตัดสินใจชนิดนี้มีโอกาสเกิดขึ้นได้มาก เช่น การจัดครูเข้าสอน การกำหนดตารางเรียน ฯลฯ

แนวคิดที่ 3 ตัดสินใจเพื่อปรับปรุงและพัฒนา (Incrementalism) ผู้ชำนาญการจะเป็นผู้ให้ข้อมูล ความรู้ และเทคนิคต่าง ๆ สำหรับทำการตัดสินใจ มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีกว่าเดิม การตัดสินใจในแนวทางที่ 3 นี้ มีสารสนเทศเพียงเล็กน้อย จึงต้องอาศัยการปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

แนวที่ 4 ตัดสินใจเพื่อคุณผลและโอกาสของการเปลี่ยนแปลง (Neomobilmism) โดยอาศัยแนวคิดใหม่ ทฤษฎีหรือข้อค้นพบใหม่มาทดลองใช้ การตัดสินใจในแนวนี้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างสูง การพัฒนาความรู้จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวนี

จากแนวทางการตัดสินใจทั้ง 4 ดังกล่าวแล้ว Stufflebeam & Others (1971) ได้เสนอแบบจำลองแบบซิป สามารถนำไปใช้ในการประเมินทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วยการประเมิน 4 ด้าน รายละเอียดในการประเมินแต่ละด้านมีดังนี้

1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้สารสนเทศมากำหนดวัตถุประสงค์ โดยระบุสภาวะแวดล้อม อธิบายสภาพที่คาดหวังไว้กับสภาพความเป็นจริง ความต้องการจำเป็น (Needs) และปัญหาเพื่อนำไปแก้ไข โดยวิเคราะห์ปัญหาเพื่อนำไปพัฒนาเป็นวัตถุประสงค์ การประเมินสภาวะแวดล้อมนี้จะช่วยให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารในการตัดสินใจเพื่อนำไปกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายในการนำเสนอสารสนเทศ กำหนดวิธีการนำไปใช้ทรัพยากรเพื่อให้ผลการประเมินบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือ ความรับผิดชอบของหน่วยงาน ยุทธวิธีเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการประเมิน การประเมินปัจจัยเบื้องต้นช่วยให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจด้านการวางแผนงาน

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อกำกับติดตามการประเมิน หากจุดดี จุดด้อย ผลการประเมินจะเป็นสารสนเทศให้ผู้บริหารใช้ในการปรับปรุงประเมินให้สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีบทบาทสำคัญในการให้สารสนเทศเป็นระยะ ๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบการประเมินสารสนเทศที่ได้จากการประเมินกระบวนการที่จะนำไปวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน ในการประเมินกระบวนการจะทำให้ได้สารสนเทศในการตัดสินใจแก่ผู้บริหารในการปรับเปลี่ยนแผนงานดำเนินการได้อย่างเหมาะสม (Implementing)

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพิจารณาการตัดสินใจ หรือการแสวงความคิดเห็นต่อความสำเร็จของโครงการ ทั้งที่ขณะโครงการดำเนินอยู่และโครงการสิ้นสุดลง การประเมินผลผลิตจะได้ข้อมูลที่นำมาช่วยในการตัดสินใจว่ามีกิจกรรมใดบ้างที่ควรทำต่อไปและกิจกรรมใดบ้างที่ควรเลิกทำหรือนำมาปรับปรุงใหม่ (Recycling)

จะเห็นได้ว่าแบบจำลองซิปเป็นแบบจำลองที่ช่วยในการประเมินเพื่อนำสารสนเทศเสนอให้ผู้บริหารทำการตัดสินใจในทุกๆระยะ โดยเริ่มประเมินสภาวะแวดล้อมตั้งแต่ยังไม่มีโครงการ/หลักสูตร เพื่อตัดสินใจด้านวัตถุประสงค์ ประเมินปัจจัยเบื้องต้นเพื่อตัดสินใจวางแผน

ประเมินกระบวนการ เพื่อตัดสินใจกำกับติดตามแผนงาน ปรับปรุงแผนงานเพื่อให้บรรลุ และ ประเมินผลผลิตเพื่อทำการตัดสินใจ ปรับปรุง ขยายงานหรือล้มเลิกโครงการ/หลักสูตรต่อไป

รูปแบบของการประเมินแบบ CIPP Model แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการ ตัดสินใจอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุม แบบจำลองชิปะจะประเมินในด้าน ต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
- 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
- 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
- 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูผลสำเร็จของโครงการ

CIPP Model แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจอีกด้วย แบบจำลอง ชิปะจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสภาพแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการโดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับ สภาพแวดล้อม ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมิน สภาพแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ (Macro Analytic) เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน การบรรยายและการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมินสถานะแวดล้อม ทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัยและ การจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์

- 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการ ตัดสินความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุ จุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่คือความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ

ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคาร สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ อัตราค่าจ้าง เวลา งบประมาณ วิธีการศึกษา แต่ถ้าเป็นการประเมินด้านการศึกษา การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่าควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าจ้างเท่าใดวางแผนงานและดำเนินการอย่างไร รูปแบบของคำถามที่ใช้มีมากมาย เช่น วัตถุประสงค์จะกำหนดการดำเนินงานหรือไม่จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ วิธีการที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะดำเนินการกับกลยุทธ์วิธีที่เลือกมาอย่างไร ฯลฯ คำถามต่าง ๆ เหล่านี้จะแสดงถึงความสำคัญของการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น เพื่อที่จะได้เป็นตัวกำหนดวิธีเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยคำถามที่จะใช้มีตั้งแต่ระดับกว้าง ๆ และคำถามเฉพาะ

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับอนุมัติและลงมือการทำประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

- 3.1) เพื่อหาข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่ตั้งไว้
- 3.2) เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจและวางแผนงาน
- 3.3) เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีผลจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วยระเบียบวิธีทั่ว ๆ ไปของการประเมินผลผลิต จะรวมสิ่งต่อไปนี้เข้าไว้ด้วยกันคือการดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อนและทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัยและกระบวนการรวมด้วยเกณฑ์นั้นอาจเป็นไปได้ทั้ง Instrumental Criteria หรือ Congruence Criteria ซึ่ง Scriven ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของเกณฑ์ทั้งสองดังนี้

CIPP เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจรูปแบบหนึ่งที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง ซึ่งนำเสนอโดย แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daneil L. Stufflebeam) ที่เรียกกันทั่วไปว่า ชิปปโมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยมีจุดเน้นสำคัญเพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจบริหารโครงการอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการประเมินแต่ละด้านมีดังนี้

1) การประเมินสถานะแวดล้อม เป็นการประเมินให้ได้ข้อมูลสำคัญเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นการตรวจสอบว่าโครงการที่จะทำสนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจนเหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กรหรือนโยบายหน่วยเหนือหรือไม่ เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ หรือไม่ เป็นต้น

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินเพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยดูว่าปัจจัยที่ใช้ทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการ จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ปัจจัยที่กำหนดมีความเหมาะสมเพียงพอหรือไม่ กิจกรรม/แบบ/ทางเลือกที่ได้เลือกสรรแล้วมีความเป็นไปได้และเหมาะสมเพียงใด เป็นต้น

3) การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินระหว่างการดำเนินงานโครงการเพื่อหาข้อดี ข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ว่า การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้หรือทำไม่ได้เพราะเหตุใด มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง มีการแก้ไขปัญหาอย่างไร เป็นต้น

4) การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย เพื่อตรวจสอบว่าเกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ คุณภาพของผลลัพธ์เป็นอย่างไร เกิดผลกระทบหรือผลข้างเคียงอื่นใดหรือไม่ เป็นต้น

การประเมินแบบ CIPP เป็นการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบของระบบทั้งหมดซึ่งผู้ประเมินจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน กำหนดประเด็นของตัวแปรหรือตัวชี้วัด กำหนดแหล่งข้อมูลผู้ให้ข้อมูล กำหนดเครื่องมือการประเมิน วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน หากผู้ประเมินวางแผนและดำเนินการประเมินอย่างเป็นระบบและเหมาะสมก็จะทำให้การประเมินตามแผนและโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การค้นคว้าแบบอิสระหัวข้อ “การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่” จะศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

2.3.1 หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

1. รหัสและชื่อหลักสูตร

ภาษาไทย : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง
ภาษาอังกฤษ : **Master of Arts Program in Political Economy**

2. ชื่อปริญญาและสาขาวิชา

ภาษาไทย : ชื่อเต็ม ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การเมือง)
: ชื่อย่อ ศศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การเมือง)
ภาษาอังกฤษ : ชื่อเต็ม Master of Arts (Political Economy)
: ชื่อย่อ M.A. (Political Economy)

หมวดที่ 2. ข้อมูลเฉพาะของหลักสูตร

1. ปรัชญา ความสำคัญ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1.1 ปรัชญา เนื่องด้วยสภาวะแวดล้อมของประเทศชาติที่กำลังก้าวไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์แบบ ขณะเดียวกันภาวะเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมากทั้งภายในและระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวิวัฒนาการทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่ผันแปรอย่างรวดเร็ว บุคลากรของชาติที่ต้องรับผิดชอบต่อความผาสุกของประชาชนคนไทยทั้ง 60-70 ล้านคน ได้แก่ ข้าราชการ และ/หรือนักการเมือง บุคลากรเหล่านี้จึงควรมีคุณสมบัติในด้านความรู้ ความสามารถที่กว้างขวาง ลึกซึ้ง และทันต่อกาลสมัยอย่างน้อย 3 ด้านด้วยกัน คือ 1) นิติศาสตร์ 2) รัฐศาสตร์และ/หรือรัฐประศาสนศาสตร์ 3) เศรษฐศาสตร์

ด้วยเหตุผลดังกล่าว มหาวิทยาลัยจึงมีความประสงค์จะผลิตมหาบัณฑิตทางการบริหารราชการแผ่นดิน และ/หรือนักการเมือง ที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและคุณธรรม โดยบัณฑิตจะได้รับการศึกษา ทั้งด้านนิติศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมือง เศรษฐศาสตร์ และสังคมอย่างสมบูรณ์ เพื่อนำความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ไปประสมประสาน และหล่อหลอมให้เหมาะสมต่อการกำหนดนโยบาย การดำเนินงาน และการบริหารราชการแผ่นดินให้สัมฤทธิ์ผลอย่างดียิ่งกับความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อความมั่นคง ความมั่งคั่งและความผาสุกอย่างยั่งยืนแก่ประชาชนและประเทศชาติ

ปรัชญาของหลักสูตร เป็นการผสมผสานวิทยาการทางด้านเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และนิติศาสตร์ อันเป็นศาสตร์พื้นฐานสำหรับการบริหารในสภาวะสังคมที่เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเชื่อมั่นในคุณธรรมการเป็นนักบริหาร รวมถึงการมุ่งสร้างความเข้าใจสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประชาคมโลก

1.2 วัตถุประสงค์ เพื่อผลิตมหาบัณฑิตที่มี:

(1) คุณภาพ ประสิทธิภาพและคุณธรรมโดยบัณฑิตจะได้รับการศึกษาในเชิงบูรณาการของศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ไปประสมประสานและหล่อหลอมให้เหมาะสมต่อการกำหนดนโยบายการดำเนินงานและการบริหาร

(2) ความพร้อมในการเป็นผู้บริหารที่ดีต่อไป

โครงสร้างหลักสูตร แผน ข

จำนวนหน่วยกิตสะสมตลอดหลักสูตร	ไม่น้อยกว่า	45	หน่วยกิต
ก. กระบวนวิชาเรียน	ไม่น้อยกว่า	39	หน่วยกิต
1. กระบวนวิชาในระดับบัณฑิตศึกษา	ไม่น้อยกว่า	39	หน่วยกิต
1.1 กระบวนวิชาในสาขาวิชาเฉพาะ	ไม่น้อยกว่า	39	หน่วยกิต
1.1.1 กระบวนวิชาบังคับ		30	หน่วยกิต
ส.รปศ (158)732 กฎหมายและนโยบายสาธารณะ		3	หน่วยกิต
ส.ศกม (167)701 การจัดการระหว่างประเทศ		3	หน่วยกิต
ส.ศกม (167)702 ประชาชนกับการพัฒนาทางการเมือง		3	หน่วยกิต
ส.ศกม (167)704 กฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ		3	หน่วยกิต
ส.ศกม (167)705 สัมมนาการวิจัย: เศรษฐศาสตร์การเมือง		3	หน่วยกิต
ศศ. (751)707 เศรษฐกิจไทย		3	หน่วยกิต
ศศ. (751)723 ระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ		3	หน่วยกิต
ศศ. (751)725 เศรษฐศาสตร์สาธารณะและนโยบายธุรกิจ		3	หน่วยกิต
ศศ. (751)730 นโยบายการเงินและการคลัง		3	หน่วยกิต
ศศ. (751)752 การค้าและการเงินระหว่างประเทศ		3	หน่วยกิต

1.1.2 กระบวนวิชาเลือก

ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต

ให้เลือกเรียนจากกระบวนวิชาที่เปิดสอนในคณะสังคมศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ และหัวข้อพิเศษของหลักสูตรสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและโดยความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.2 กระบวนวิชานอกสาขาวิชาเฉพาะ

- ไม่มี

2. กระบวนวิชาระดับปริญญาตรีชั้นสูง (ถ้ามี)

- ไม่มี

ข. การค้นคว้าแบบอิสระ

หน่วยกิต

ส.ศกม. (167)798 การค้นคว้าแบบอิสระ

6

หน่วยกิต

ค. กระบวนวิชาที่ไม่นับหน่วยกิตสะสม

1. ตามเงื่อนไขของบัณฑิตวิทยาลัย

ภาษาต่างประเทศ

2. ตามเงื่อนไขของสาขาวิชา

ผ่านการอบรมความรู้พื้นฐานในเรื่อง
ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์และ
นิติศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 72 ชั่วโมง

คำอธิบายลักษณะกระบวนวิชา

128732 กฎหมายและนโยบายสาธารณะ

ศึกษาเกี่ยวกับเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย ปรัชญาของกฎหมาย โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศไทย สถาบันที่ทำหน้าที่ออกกฎหมายและการวิเคราะห์กฎหมายในเชิงนโยบายสาธารณะ

167701 การจัดการระหว่างประเทศ

เป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายและการเมืองระหว่างประเทศ บทบาทขององค์การระหว่างประเทศ เศรษฐศาสตร์การเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศ เศรษฐศาสตร์การเมืองของการกำหนดนโยบาย วัฒนธรรมระหว่างประเทศ การแก้ไขความขัดแย้งระหว่างประเทศ และนโยบายต่างประเทศของไทย

167702 ประชาชนกับการพัฒนาทางการเมือง

แนวคิดและลักษณะของการพัฒนาทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองของนักการเมืองและประชาชน กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองระดับชาติและ

การเมืองท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับการแสดงประเพณีและการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจน การสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงแห่งชาติ

167704 กฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ

กฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจตามแนวคิดและโครงสร้างทางการเมืองระบบต่าง ๆ ความหมาย ลักษณะ ที่มาของกฎหมายมหาชนเศรษฐกิจ กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดองค์กรของรัฐ ในทางเศรษฐกิจ การดำเนินงานของรัฐในทางเศรษฐกิจ และการควบคุมบทบาทของรัฐในการ แทรกแซงทางเศรษฐกิจ รวมถึงปัญหาการใช้บังคับกฎหมายดังกล่าว

167705 สัมมนาการวิจัย เศรษฐศาสตร์การเมือง

การสำรวจผลงานวิจัยและวิธีการวิจัยในด้านเศรษฐศาสตร์ การเมือง ทั้งทางด้านแนวคิด ทฤษฎีและระเบียบวิธีการวิจัยและเน้นการเสนอผลงานการวิจัย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นในชั้นเรียน ตลอดจนก่อให้เกิดการค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อนำไปสู่การเขียน โครงการวิจัยและการทำวิจัยต่อไป

167789 หัวข้อเลือกสรรทางเศรษฐศาสตร์การเมือง

หัวข้อเรื่องทางเศรษฐศาสตร์การเมือง ซึ่งเป็นเรื่องที่กำลังอยู่ในความสนใจปัจจุบันหรือ หัวข้อเรื่องที่สนับสนุนให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ในวิชาการมากขึ้น

751707 เศรษฐกิจไทย

ลักษณะสำคัญของโครงสร้างเศรษฐกิจไทยในด้านต่าง ๆ เช่น ทรัพยากร การผลิต การ ลงทุน การกระจายรายได้ ฯลฯ ความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจไทยกับเศรษฐกิจต่างประเทศ และการ ระดมทุนจากต่างประเทศ สถาบันเศรษฐกิจไทย นโยบายเศรษฐกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจ และ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจไทย

751730 นโยบายการเงินและการคลัง

บทบาทของภาคการเงินในระบบเศรษฐกิจ ระบบธนาคาร (ธนาคารพาณิชย์และธนาคารกลาง) ทฤษฎีการเงินและนโยบายการเงิน การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยการใช้นโยบายการเงิน บทบาทของภาครัฐในระบบเศรษฐกิจ การวิเคราะห์ทฤษฎีและนโยบายการคลัง เครื่องมือทางการ คลังกับเป้าหมายทางเศรษฐกิจ หนี้สาธารณะ การคลังท้องถิ่น

751752 การค้าและการเงินระหว่างประเทศ

ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ของการค้าและการเงินระหว่างประเทศ ประกอบด้วย ทฤษฎีของการค้าและการเงินระหว่างประเทศ กฎหมายการค้าที่สำคัญในการค้าระหว่างประเทศ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและกลุ่มการค้า บทบาทของ WTO ในระบบการค้าระหว่างประเทศ ดุลการชำระเงินและผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาคภายในประเทศ อัตราการแลกเปลี่ยนและตลาดเงินตราต่างประเทศ นโยบายของรัฐบาลเพื่อการรักษาดุลยภาพภายนอก

751725 เศรษฐศาสตร์สาธารณะและนโยบายธุรกิจ

การศึกษาจะครอบคลุมประเด็นสำคัญ เช่น ผลของนโยบายประกันสังคม สินค้า สาธารณะ ผลกระทบภายนอก การใช้ภาษีเพื่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมกิจกรรมทางธุรกิจของรัฐ และการตัดสินใจทางธุรกิจของภาคธุรกิจ ภายใต้สภาวะการณ์เสี่ยงและไม่แน่นอน

2.3.2 เกณฑ์การประเมิน

ในการประเมิน เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินต้องมีความสอดคล้องกับสิ่งที่จะประเมินมีความเที่ยง และไม่ลำเอียง และการที่เกณฑ์จะมีลักษณะดังกล่าวนี้ได้จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาเกณฑ์

ความหมายของเกณฑ์

คำว่า เกณฑ์ มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย พอสรุปได้ดังนี้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524), ถัฏรณภา พรหมมา (2528: 16), สุวัจนา เล็กสมบุรณ์ (2533: 8) และเชษฐา เทียมเพชร (2534: 71) ได้ให้ความหมายของเกณฑ์ในลักษณะที่เกี่ยวกับการประเมินโครงการไว้ว่า เกณฑ์เป็นเครื่องชี้สถานะความเหมาะสมของสิ่งที่ประเมินหรือสิ่งที่ใช้ตัดสินคุณภาพของผลลัพธ์ที่อยู่ในรูปข้อกำหนดของพฤติกรรมขั้นต่ำที่ยอมรับได้

เอนก ศิลปนิลมาลย์ (2530: 6) ได้กล่าวไว้ว่า เกณฑ์ คือข้อกำหนดที่ใช้วัดคุณภาพ โดยอยู่ในรูปข้อกำหนดประมาณค่าของสิ่งต่าง ๆ ว่ามีหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2539) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า เกณฑ์ ไว้ว่า เกณฑ์ หมายถึง หลักที่กำหนดไว้หรือหลักวินิจฉัย สำหรับการวัดและการสอบพฤติกรรม

Carther Good (1973 อ้างใน จุฑาทิพย์ จันทรเรื่อน. หน้า 15) ได้ให้ความหมายว่า เกณฑ์ คือ ข้อกำหนดสำหรับการเลือกตัดสินใจที่ยู่บนพื้นฐานของการเปรียบเทียบเชิงปริมาณและคุณภาพ

Cizek (1993 อ้างใน นพดล อ้ายโป่ง. หน้า 17) กล่าวไว้ว่า เกณฑ์ คือข้อกำหนดที่มีขอบเขตบอกถึงระดับพฤติกรรม ทั้งหมดในการวัดผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อใดข้อหนึ่งที่กำหนดไว้

จากความหมายของเกณฑ์ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ พอสรุปได้ว่า เกณฑ์ หมายถึง ตัวเทียบผลการดำเนินงานเพื่อตัดสิน/ ตัดสินใจ เป็นความคาดหวังว่า คน/ กลุ่มคน จะทำอะไรได้จนถึงระดับที่กำหนด เกณฑ์อาจเป็นค่า/ ตัวเลข / คุณลักษณะ และอาจมีหลายระดับได้

ประเภทของเกณฑ์ เกณฑ์แบ่งได้เป็น 2 ประเภท

เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) เป็นระดับที่ใช้ในการตัดสินความสำเร็จของการปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่เหมาะสมและยอมรับได้

เกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative Criteria) เป็นระดับที่ใช้ตัดสินความสำเร็จของการปฏิบัติงานโดยเทียบกับผลการดำเนินงานที่เคยผ่านมาแล้ว หรือเทียบกับเกณฑ์ปกติ (Norm) ที่โครงการหรือสถานศึกษาทั่วไปสามารถทำได้หรือเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอื่น (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2545 อ้างอิงจาก จุฑาทิพย์ จันทรเรือน, 2552)

การกำหนดเกณฑ์การประเมิน (บุญส่ง นิลแก้ว, 2542 อ้างอิงจาก จุฑาทิพย์ จันทรเรือน, 2552) สามารถดำเนินได้ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

เกณฑ์สัมบูรณ์ ได้มาจาก

1. การกำหนดของหน่วยงาน เช่น เกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยขนาดของห้องเรียน อาคารสถานที่ เกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับสัดส่วนระหว่างอาจารย์ต่อนักศึกษา คุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษา เป็นต้น ซึ่งเกณฑ์และมาตรฐานเหล่านี้กำหนดเป็นรายละเอียดและปริมาณของสิ่งของต่าง ๆ

2. การกำหนดของผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาหรือประเภทงานเป็นมาตรฐานและเกณฑ์ที่ได้จากการรวบรวมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาหรือในงานที่คล้ายคลึงกับงานที่ประเมิน (จำนวนหลายคน) เกี่ยวกับมาตรฐานของคุณภาพหรือประสิทธิภาพของสิ่งที่ประเมิน เช่น การกำหนดคุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้รับเข้าโครงการและผู้ดำเนินโครงการควรเป็นเช่นไร โครงสร้างของหลักสูตรหรือลักษณะของกิจกรรมที่เหมาะสม ควรประกอบด้วยอะไรบ้างมีสัดส่วนเป็นอย่างไร และใช้เวลาดำเนินการเท่าไร

3. การกำหนดจากผู้มีอำนาจในการตัดสินและผู้รับผิดชอบโครงการ เกณฑ์และมาตรฐานที่ได้จากบุคคลเหล่านี้เป็นการแสดงถึงขนาดของความพอใจในสิ่งต่างๆที่จะทำการประเมิน

4. การกำหนดจากผู้รับบริการ (ผู้ใช้ผลผลิตและผู้เข้าร่วมโครงการ) บุคคลเหล่านี้มักกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานจากประสบการณ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการที่จัด

เกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนดจากบุคคลในข้อ 3 และข้อ 4 มักเป็นมาตรฐานที่กำหนดตามความเหมาะสมกับสภาพจริงที่เคยมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย

เกณฑ์สัมพัทธ์ ได้มาจากการพิจารณาโครงการลักษณะเดียวกันที่กำหนดโดยหน่วยงานและประสบความสำเร็จหรือได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ เช่น หลักสูตรวิชาชีพตัวอย่าง เป็นต้น โดยนำเอาโครงการเหล่านี้มาเป็นมาตรฐานเทียบกับหน่วยงานที่กำลังดำเนินการอยู่ว่า เป็นไปในลักษณะเดียวกันหรือมีความแตกต่างกันตรงส่วนใดบ้าง

ดัชนีและเกณฑ์ตัดสินคุณภาพการศึกษา

การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) เป็นกระบวนการประเมินผลการดำเนินการของคณะวิชาหรือหน่วยงานที่เทียบเท่าโดยภาพรวม ทั้งในหน่วยงานผู้ปฏิบัติเองและโดยหน่วยงานภายนอกว่า เมื่อได้มีการใช้ระบบประกันคุณภาพหรือระบบควบคุมคุณภาพแล้ว ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพมากน้อยเพียงใด (อุทุมพร จามรมาน, 2543 ก: 5)

ดังนั้น การจะทราบว่า ผลการดำเนินงานของหน่วยงาน คณะหรือมหาวิทยาลัยจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดนั้น ต้องอาศัยดัชนีเพื่อบ่งชี้การดำเนินงานว่าทำหรือไม่ทำ และใช้เกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าของผลการดำเนินงานว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับใด ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้อาจมีระดับเดียวหรือหลายระดับได้

ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีประเมินและเกณฑ์ตัดสิน

อุทุมพร จามรมาน (2542: 10) กล่าวว่า iva ดัชนีประเมินเป็นตัวบ่งชี้การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของภาควิชา/ศูนย์/หน่วยงาน คณะและมหาวิทยาลัย โดยอาศัยข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงลักษณะ ตัวบ่งชี้จะเป็นตัวเลข (ค่า/คะแนน) หรือจะเป็นข้อความบรรยายก็ได้ ในขณะที่เกณฑ์ตัดสินเป็นระดับที่ใช้เทียบเพื่อตัดสินผลในการประเมินคุณภาพระดับมหาวิทยาลัย ดัชนี ตัวชี้ ตัวบ่งชี้ จึงจะทำให้หน่วยงานเจริญก้าวหน้าและในการปฏิบัติงานดังกล่าว คนของ หน่วยงานดำเนินไปถึงเกณฑ์ระดับใด (สูง กลาง ต่ำ) (เกณฑ์มาตรฐาน) ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีและเกณฑ์ตัดสินอาจแสดงได้ดังนี้ (อุทุมพร จามรมาน, 2543: 2)



ภาพ 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีและเกณฑ์ตัดสิน

2.3.2 ดัชนีตรวจสอบและดัชนีประเมิน

ดัชนีตรวจสอบและดัชนีประเมินมีความคล้ายกันในแง่ของความหมาย แต่นำมาใช้ต่างเวลากันเท่านั้น ในการดำเนินงานประกันคุณภาพตามแนวทางของทบวงมหาวิทยาลัย แบ่งระยะเวลาการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ คือ (อุทุมพร จามรมาน, 2544: 5)

ระยะแรก เป็นการตรวจสอบ (Audit)

ระยะต่อมา เป็นการประเมิน (Assessment)

การตรวจสอบ (Audit) เป็นการเช็คว่าหน่วยงานดำเนินงานอะไรบ้างหรือมีอะไรบ้าง และมีหลักฐานหรือไม่ ดังนั้น การตรวจสอบจึงเช็คว่า ทำหรือมีอะไร พร้อมเสนอหลักฐานประกอบ ยังไม่แน่ใจว่าทำหรือมีนั้น มีมากน้อยเพียงใด เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ดีมากน้อยเพียงใด

ดังนั้นการสร้างดัชนีตรวจสอบจึงใช้กรอบของทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด ในขณะที่ดัชนีประเมินจะใช้กรอบของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

ดัชนีประเมินโดยภายในและภายนอก

2.3.2.1 เกณฑ์ตรวจสอบและเกณฑ์ประเมิน

เกณฑ์ตรวจสอบและเกณฑ์ประเมินมีความคล้ายกัน อุทุมพร จามรมาน (2542: 4) ได้กล่าวไว้ว่า ในการประกันคุณภาพตามแนวทางของทบวงมหาวิทยาลัยซึ่งมี 9 องค์ประกอบนั้น การตัดสินจะอาศัยเกณฑ์ที่คณะกำหนดขึ้นว่า รับรอง/ไม่รับรอง ในช่วง พ.ศ. 2543-45 จะเป็นเกณฑ์เพื่อการตรวจสอบ (Audit Criteria) ส่วนในอีก 5 ปีต่อมา (พ.ศ. 2548-50) จะเป็นเกณฑ์เพื่อการประเมิน (Assessment Criteria)

เกณฑ์ตรวจสอบ มี 2 ระดับ คือ รับรองว่ามีการดำเนินการจริง และมีหลักฐานที่แสดงการดำเนินการดังกล่าวจริงกับไม่รับรอง (ไม่มีบางอย่าง)

เกณฑ์การประเมินในอนาคตอาจมีมากกว่า 2 ระดับ เช่น มี 3 ระดับ (ดีมาก ปานกลาง ต้องปรับปรุง) ซึ่งจะต้องกำหนดเกณฑ์ของแต่ละสาขาต่อไป และต้องเป็นเกณฑ์ที่แต่ละสาขาวิชายอมรับด้วย อีกทั้งต้องไม่ต่ำ/สูง เกินไป จนทำได้ง่ายเกินไป/ยากเกินไปจนทำไม่ได้

การสร้างและการพัฒนาดัชนีประเมินและเกณฑ์ตัดสิน

ในการประกันคุณภาพการศึกษา การกำหนดดัชนีและเกณฑ์เป็นปัญหาสำหรับหลาย ๆ หน่วยงาน ว่าควรจะกำหนดดัชนีชี้อะไรและกำหนดเกณฑ์อย่างไร อุทุมพร จามรมาน (2544: 11-13) ได้เสนอแนวคิดในการกำหนดดัชนีและเกณฑ์ โดยแยกเป็นหัวข้อ ดังนี้

1) ดัชนีหลักและดัชนีย่อย

ในบางเรื่อง เป็นเรื่องใหญ่ ซับซ้อน ควรระบุดัชนีหลักและย่อย เช่น เรื่อง หลักสูตร อาจชี้ต่อไปถึงการสร้าง (ใครสร้าง สร้างบนทฤษฎีอะไร สร้างอย่างไร ได้รับการรับรองหรือไม่) การปรับปรุง (ใครปรับปรุง ปรับปรุงอะไร ปรับปรุงอย่างไร เมื่อไร) การใช้ (ใครใช้ ใช้อย่างไร เมื่อใด ผลของการใช้คืออะไร) ซึ่งมีตัวอย่าง ดังนี้

ดัชนีหลัก

หลักสูตร

อาจารย์

ดัชนีย่อย

- การสร้างหลักสูตร
- การปรับปรุงหลักสูตร
- การใช้หลักสูตร
- การคัดเลือก
- การบรรจุ
- การพัฒนา
- การรักษาไว้
- คุณภาพอาจารย์
- งานที่อาจารย์ทำ

2) ดัชนีและเกณฑ์ เมื่อตัดสินใจได้ว่า จะกำหนดดัชนีหลักและดัชนีย่อยอะไร จึง

กำหนดว่าจะมีกี่ระดับ อะไรบ้าง และเกณฑ์ข้อความ หรือตัวเลข

ตัวอย่าง

ดัชนี

หลักสูตร

เกณฑ์ (3 ระดับ)

1. มีหลักสูตรตามเกณฑ์ทบทวน
2. ปรับปรุงหลักสูตรทุก 2 ปี
3. ปรับปรุงหลักสูตรทุก 5 ปี

ตัวอย่างที่ 1

การปรับปรุงหลักสูตร

1. ไม่มีการปรับปรุงเลยช่วง 5 ปี
2. มีการปรับปรุงทุก 2 ปี
3. มีการปรับปรุงทุกปี

ตัวอย่างที่ 1

1. มีการปรับปรุงเฉพาะคำ
2. มีการปรับปรุงเฉพาะวิชา
3. มีการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร

3) การพัฒนาดัชนีและเกณฑ์

เมื่อสร้างดัชนีและเกณฑ์ได้แล้ว ทำได้ 3 ขั้นตอน คือ

- 1) นำไปให้ผู้เกี่ยวข้องพิจารณาว่า เหมาะสม ชัดเจน ใช้ได้หรือไม่ โดยเฉพาะระดับต่าง ๆ ของเกณฑ์ มีความเข้มข้นมากขึ้นหรือไม่ นำผลมาแก้ไข ปรับปรุง
- 2) นำดัชนีและเกณฑ์ไปขอความคิดเห็นจากคนกลุ่มใหญ่ว่า มีความชัดเจนเหมาะสม ใช้ได้หรือไม่ นำคำตอบมาวิเคราะห์เป็นรายระดับของแต่ละเกณฑ์
- 3) นำดัชนีและเกณฑ์ไปดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพหลายๆ หน่วยงาน แล้วนำผลมาวิเคราะห์รวมว่า แต่ละระดับของเกณฑ์มีหน่วยงานได้ค่าเท่าไร เพื่อประมวลสรุปในประเด็นที่เกี่ยวกับความตรง (Validity) ของดัชนี และอำนาจจำแนกในแต่ละระดับของเกณฑ์ต่อไป

4) ข้อสังเกตในการทำดัชนีประเมินและเกณฑ์ตัดสิน

- 1) การประเมินโดยภายนอก (สมศ.) น่าจะดูเฉพาะระบบและกลไก จำนวนดัชนีไม่มาก เกณฑ์ประมาณ 3-5 ระดับ
- 2) การประเมินโดยตนเอง (ภายใน) น่าจะดูถึงผลการปฏิบัติงาน โดยใช้ดัชนีเชิงปริมาณร่วมด้วยและจำนวนดัชนีมาก ละเอียด เกณฑ์ 5-7 ระดับ เพื่อจะได้แก้ไข ปรับปรุง พัฒนาได้ชัดเจน
- 3) การระบุเกณฑ์ตัดสิน (มาตรฐาน) ควรอยู่ที่ระดับที่ประชาคมยอมรับได้ และส่วนใหญ่ปฏิบัติ
- 4) หลักในการจัดทำดัชนีและเกณฑ์ ควรชี้ไปที่การให้ประชาคมภายในได้รับทราบร่วมกัน เพื่อจะร่วมกันปฏิบัติงานตามทิศทางของหน่วยงาน คือ โปร่งใส กระจายข้อมูล มีนโยบายและแผนชัดเจนและ ประชาคมรับทราบทั่วกัน

2.4 การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

(คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2553: 6-12)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 5 ที่ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรา 34 ได้กำหนดให้ คณะกรรมการการอุดมศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา คณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้จัดทำมาตรฐานการอุดมศึกษาเพื่อใช้เป็นกลไกระดับกระทรวง ระดับคณะกรรมการ

การอุดมศึกษา และระดับหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายการพัฒนาการอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

มาตรฐานการอุดมศึกษา ที่จัดทำขึ้นฉบับนี้ได้ใช้มาตรฐานการศึกษาของชาติที่เปรียบเสมือนร่มใหญ่เป็นกรอบในการพัฒนา โดยมีสาระสำคัญที่ครอบคลุมเป้าหมายและหลักการของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยและเป็นมาตรฐานที่คำนึงถึงความหลากหลายของกลุ่มหรือประเภทของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ทุกสถาบันสามารถนำไปใช้กำหนดพันธกิจและมาตรฐานของการปฏิบัติงานได้มาตรฐานการอุดมศึกษาที่ปรากฏตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2549 ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต มาตรฐานด้านการบริหารจัดการการอุดมศึกษา และมาตรฐานด้านการสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานย่อยทั้ง 3 ด้านนี้ อยู่ในมาตรฐานการศึกษาของชาติที่ประกอบด้วยมาตรฐานย่อย 3 มาตรฐานเช่นกัน คือมาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ แต่ละมาตรฐานย่อยของมาตรฐานการอุดมศึกษาจะมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับมาตรฐานย่อยของมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อให้การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษามุ่งบรรลุตามจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาของชาตินอกเหนือจากมาตรฐานการอุดมศึกษาที่เป็นมาตรฐานแม่บทแล้ว คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดทำมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2551 เพื่อนำไปสู่

2.4.1 การประกันคุณภาพกับมาตรฐานการศึกษา

คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษากายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2553การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาตามกลุ่มสถาบันที่มีปรัชญา วัตถุประสงค์ และพันธกิจในการจัดตั้งที่แตกต่างกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วยมาตรฐานหลัก 2 ด้าน คือ มาตรฐานด้านศักยภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษา และมาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาและกำหนดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม ก วิทยาลัยชุมชน กลุ่ม ข สถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี กลุ่ม ค สถาบันเฉพาะทาง และกลุ่ม ง สถาบันที่เน้นการวิจัยขั้นสูง และผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษาโดยเฉพาะระดับปริญญาเอก นอกจากนั้น ยังได้จัดทำ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา และเพื่อเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขาวิชา โดยกำหนดให้คุณภาพของบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิและสาขาวิชาต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่าง

บุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานอื่น ๆ อาทิ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา หลักเกณฑ์การขอเปิดและดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกล หลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาประเมินคุณภาพการจัดการศึกษานอกสถานที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาด้านวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีความทัดเทียมกันและพัฒนาสู่สากล ซึ่งทำให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างยืดหยุ่น คล่องตัว และต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษา ตลอดจนสะท้อนให้เห็นถึงมาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อให้การจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทมีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่กำหนดทั้งมาตรฐานการศึกษา ระดับชาติ มาตรฐานการอุดมศึกษา มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา และสัมพันธ์กับมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอื่น ๆ รวมถึงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ จึงจำเป็นต้องมีระบบประกันคุณภาพที่พัฒนาขึ้นตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 ทั้งนี้ ความเชื่อมโยงระหว่าง มาตรฐานการศึกษา หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการประกันคุณภาพภายใน ภายใต้วงชี้ตามองค์ประกอบคุณภาพ 9 ด้านให้ผลผลิตทางการศึกษาที่ได้คุณภาพ

2.4.2 การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2553 ความพร้อมของสถาบันที่จะรับการตรวจสอบคุณภาพจากภายนอกตามหลักการของความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ (accountability) ต่อมาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้ระบุให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติสนับสนุนทรัพยากร ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษาระดับปริญญาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่งและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงมีหน้าที่ร่วมกับสถานศึกษาในการจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โดยมีรายละเอียดดังนี้

กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา

หลังจากที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีผลบังคับใช้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (ทบวงมหาวิทยาลัยเดิม) ในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษา ได้เสนอระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ซึ่งคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2543 ได้มีมติเห็นชอบกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(ทบวงมหาวิทยาลัยเดิม) ซึ่งต่อมาได้จัดทำเป็นประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2545 เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับสำคัญของประกาศฉบับนี้ระบุให้ทบวงมหาวิทยาลัยสนับสนุนและส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งให้มีการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาจากภายใน หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพจากภายนอก รวมถึงสนับสนุนให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษาขึ้นในแต่ละคณะวิชาหรือสถาบันอุดมศึกษา เพื่อกำหนดนโยบายหลักเกณฑ์ แนวทาง วิธีการตรวจสอบและประเมินระบบกลไกและประเมินผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของแต่ละคณะวิชาหรือสถาบันอุดมศึกษา

หลังจากดำเนินการตามประกาศฉบับปี พ.ศ. 2545 ไประยะหนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้จัดทำกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษากลุ่มการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2553ภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2546 เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 5 และมาตรา 47 วรรคสอง โดยสาระสำคัญเกี่ยวกับระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของกฎกระทรวงฉบับนี้ยังคงไว้ตามประกาศทบวงมหาวิทยาลัยฯ พ.ศ. 2545 ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ถือปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องต่อมาในปี 2553 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 แทนฉบับเดิม โดยรวมการประกันคุณภาพภายในและภายนอกของการศึกษาทุกระดับไว้ในฉบับเดียวกัน มีคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษาทำหน้าที่หลัก 2 ประการคือ

1) วางระเบียบหรือออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา เพื่อส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการอุดมศึกษา และ

2) เสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สถานศึกษา โดยนำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมี การปรับเปลี่ยนให้ระบบการประกันคุณภาพภายในประกอบด้วย การประเมินคุณภาพ การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ และการพัฒนาคุณภาพ และกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดจัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปีและแจ้งผลให้สถานศึกษา ระดับอุดมศึกษาทราบ รวมทั้งเปิดเผยผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาต่อสาธารณชน

หลักเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

หลักเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่ระบุในกฎกระทรวงให้พิจารณาจากประเด็นต่อไปนี้

- 1) ระบบการประกันคุณภาพภายในของคณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยคำนึงถึงมาตรฐานการศึกษาในระดับอุดมศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด
- 2) ผลการปฏิบัติงานของคณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายในที่กำหนดไว้
- 3) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาตามตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา

5.1.2 วิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

วิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่ระบุในกฎกระทรวงให้ใช้แนวปฏิบัติดังนี้

1) ให้คณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดให้มีหน่วยงานหรือคณะกรรมการที่รับผิดชอบการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพขึ้น โดยมีหน้าที่พัฒนา บริหารและคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2553ติดตามการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ตลอดจนประสานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ให้คณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อใช้กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพภายใต้กรอบนโยบายและหลักการที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด

3) ให้คณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายใน โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา

4) ให้คณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดให้มีระบบและกลไกควบคุมคุณภาพขององค์ประกอบต่างๆ ที่ใช้ในการผลิตบัณฑิต ดังนี้

- (1) หลักสูตรการศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ
- (2) คณาจารย์และระบบการพัฒนาอาจารย์
- (3) สื่อการศึกษาและเทคนิคการสอน
- (4) ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น
- (5) อุปกรณ์การศึกษา
- (6) สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้และบริการการศึกษา
- (7) การวัดผลการศึกษาและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษา
- (8) องค์ประกอบอื่นตามที่แต่ละสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาเห็นสมควร

ทั้งนี้ ให้แต่ละคณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดให้มีระบบการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามที่เห็นสมควร โดยให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับคณะวิชาของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การรายงานผลการประกันคุณภาพการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพภายในถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่คณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องดำเนินการอย่างมีระบบและต่อเนื่อง สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในเสนอต่อสภาสถาบัน หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาและเปิดเผยต่อสาธารณชน โดยให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์และแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

การติดตามตรวจสอบของต้นสังกัด

ให้หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษานั้นอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปีและแจ้งผลให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทราบ รวมทั้งเปิดเผยผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาต่อสาธารณชน

วิธีการตรวจสอบภายใน ได้แก่ (อุทุมพร จามรมาน, 2542: 6-7)

- (1) การตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายใน

ซึ่งควรประกอบด้วย คณบดี รองคณบดีบางคน หัวหน้าภาควิชา/ศูนย์/หน่วย บางคน/หน่วย และอาจมีบุคคลภายนอก ซึ่งคณะวิชาแต่งตั้งด้วยก็ได้ คณะกรรมการชุดนี้ ไม่ควรมีขนาด

ใหญ่และอาจมีหลายชุดก็ได้ (ถ้าสามารถตรวจสอบด้วยมาตรฐานเดียวกันได้) และในการตรวจสอบภาควิชา/ศูนย์/หน่วยใด ไม่ควรมีบุคคลในภาควิชา/ศูนย์/หน่วยนี้อยู่ในคณะกรรมการด้วย

(2) การตรวจสอบภายใน

คณะกรรมการอ่านรายงานการศึกษาตนเองของคณะและภาควิชา/ศูนย์/หน่วยงานล่วงหน้าเพื่อให้เกิดความเข้าใจ สรุปประเด็นที่ขัดแย้ง ประเด็นที่ขาดหลักฐาน ข้อมูล ทำการเยี่ยมชมคณะ/ภาควิชา/ศูนย์/หน่วย เพื่อรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม (โดยการสัมภาษณ์ สังเกต คัดลอกข้อมูล)

การเยี่ยมชมอาจใช้เวลาครั้งวันต่อครั้ง โดยการนัดหมายล่วงหน้าเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีเวลาเตรียมตัวและเตรียมให้ข้อมูลเพิ่มเติม

การเยี่ยมชมควรมีลักษณะที่สร้างสรรค์มิใช่จับผิด และควรมุ่งการเสนอแนวคิดในการปรับปรุงให้มีคุณภาพสูงขึ้นเรื่อย ๆ

(3) การจดบันทึกประเด็นที่สอบถาม สังเกต คัดลอกข้อมูล

ผู้ตรวจสอบแต่ละคนควรระบุประเด็นสงสัย ไม่ชัดเจน ขัดแย้ง ซึ่งได้จากการอ่านรายงานการศึกษาตนเองของหน่วยงานนั้น ๆ ก่อน ประชุมคณะผู้ตรวจสอบเพื่อประมวลประเด็นข้อสงสัยร่วมกัน และอาจตกลงกันว่า ใครจะเก็บข้อมูลประเด็นใดเพิ่มเติม

(4) การสรุปผลการตรวจสอบภายใน

เมื่อเยี่ยมชมเสร็จแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบมาประชุมร่วมกันอีกครั้ง เพื่อ

(ก) ประมวลสาระที่ตนรับผิดชอบ

(ข) ร่วมกันตัดสินผลตามเกณฑ์ที่คณะกำหนดขึ้น

(ค) แจ้งคณบดีเพื่อแจ้งหน่วยงานดังกล่าว เพื่อหาทางแก้ไข ปรับปรุง ให้มีคุณภาพสูงขึ้นเรื่อย ๆ

(5) การเตรียมตัวรับการตรวจสอบโดยภายนอก

เมื่อตรวจสอบภายในหลายๆ ครั้ง จนพอใจแล้ว คณะกรรมการประกันคุณภาพจัดทำรายงานศึกษาด้วยตนเองฉบับรวม สรุปเฉพาะเรื่อง ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ ของแต่ละองค์ประกอบ ตลอดจนจุดอ่อน/จุดแข็งของแต่ละองค์ประกอบ เพื่อเสนอคณะกรรมการภายนอก

รายงานการศึกษาด้วยตนเองฉบับรวมนี้ มาจากการสรุปรายงานการศึกษาตนเองของภาควิชา/ศูนย์/หน่วย และบางเรื่องจากคณะในช่วงเวลา 2-3 ปีเข้าด้วยกัน เพื่อสะท้อนให้เห็นระบบการทำงานของบุคคล ภาควิชา/ศูนย์/หน่วยงานและคณะ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงคุณภาพ

วิธีการตรวจสอบภายนอก (อุทุมพร จามรมาน, 2542: 7)

เป็นวิธีการตรวจสอบโดยองค์กรภายนอก ในที่นี้คือทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อคณะวิชาได้ดำเนินการตรวจสอบภายในของตน (ระดับภาควิชา/หน่วย/ศูนย์ และบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคณะวิชา)

ตลอดจนแก้ไข ปรับปรุงเป็นระยะ ๆ แล้ว จนได้ระดับคุณภาพที่ตนพอใจจึงแจ้งทบวงมหาวิทยาลัยผ่านมหาวิทยาลัยของตน เพื่อรับการตรวจสอบโดยภายนอก

ทบวงมหาวิทยาลัยจะแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบโดยภายนอก จำนวน 3-5 คน ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระของคณะนั้น ๆ มีความเป็นกลางและเข้าใจระบบประกันคุณภาพของคณะนั้น ๆ ส่งชื่อให้คณะวิชารับทราบ ซึ่งชื่อบุคคลดังกล่าวคณะวิชามีสิทธิขอแก้ไขได้ อย่างไรก็ตามคณะกรรมการตรวจสอบภายนอกจะต้องเป็นบุคคลที่ทั้งทางทบวงฯ และคณะมีความเห็นสอดคล้องต้องกัน

เมื่อได้ชื่อคณะกรรมการตรวจสอบภายนอกแล้ว ทบวงฯ จะติดต่อนัดหมายเพื่อให้มาตรวจเยี่ยมคณะวิชาตามวัน เวลาที่คณะวิชาสะดวก โดยที่คณะวิชาจะต้องส่งรายงานการศึกษาตนเองระดับคณะให้คณะกรรมการอ่านล่วงหน้า และจัดเตรียมสถานที่พร้อมหลักฐานต่าง ๆ ที่อ้างอิงในรายงาน เพื่อคณะกรรมการจะได้ศึกษาค้นคว้า

การตรวจสอบโดยภายนอก มีวัตถุประสงค์เพื่อรับรอง/ไม่รับรอง (Certify) การดำเนินงานด้านประกันคุณภาพของคณะวิชา ตามหลักฐานที่ปรากฏ ตามดัชนีที่กำหนด และตามเกณฑ์ตัดสินที่กำหนด ดังนั้นเกณฑ์ตัดสินของแต่ละคณะจึงแตกต่างกันได้

การตรวจสอบ (Audit) ภายในคณะวิชาและโดยภายนอก มีความแตกต่างกันตั้งแต่วัตถุประสงค์ คณะผู้ตรวจสอบ วิธีการตรวจสอบและผลการตรวจสอบ ซึ่งสรุปในตารางดังนี้ (อุทุมพร จามรมาน, 2542: 8)

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการตรวจสอบภายในและภายนอก

รายการ	การตรวจสอบ	
	ภายใน	ภายนอก
1. วัตถุประสงค์	1. เพื่อระบุดูอ่อน/แข็ง 2. เพื่อหาวิธีการแก้ไข/เสริม 3. เพื่อพัฒนาคุณภาพให้สูงขึ้น	1. เพื่อ Certify ผลเชิงระบบ กลไก ประสิทธิผล ตามเกณฑ์ของคณะ
2. คณะผู้ตรวจสอบ	1. คนใน/นอกมหาวิทยาลัย/คณะ 2. แต่งตั้งโดยคณะวิชา	1. คนนอกมหาวิทยาลัย/คณะวิชา 2. แต่งตั้งโดยทบวงมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการตรวจสอบภายในและภายนอก (ต่อ)

รายการ	การตรวจสอบ	
	ภายใน	ภายนอก
3.วิธีการตรวจสอบ	1.อ่าน SSR ของแต่ละภาค การศึกษาและปีการศึกษา 2.พิจารณาคັນทีละตัว ตาม องค์ประกอบ 3.พิจารณาเกณฑ์ว่าเหมาะสมสูง/ต่ำเกินไป ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลง 4. พิจารณารายละเอียด 5. เสนอแนะวิธีปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง 6. ลงลึกถึงคุณภาพที่น่าจะพัฒนาให้สูงขึ้นโดยมุ่งที่ตัวบุคคล ภาควิชา/คณะ 7. ตัดสินเพื่อให้เห็นระดับคุณภาพ เช่น ดีมาก ดี ผ่าน ไม่ผ่าน 8. แจ้งผลสู่ผู้เกี่ยวข้องของคณะ 9. คณะวิชาประชุมแจ้งผลสู่ประชาคมของคณะ	1. อ่าน SSR ฉบับสรุป ซึ่งแสดงการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในช่วง 3-5 ปี 2.พิจารณาเฉพาะระบบ และกลไกในแต่ละองค์ประกอบใหญ่ว่ามีหรือไม่ และกลไกมีประสิทธิภาพหรือไม่ 3. พิจารณาว่าการดำเนินงานมีประสิทธิภาพหรือไม่ 4. พิจารณาว่ามีการให้ข้อมูลย้อนกลับสู่ผู้เกี่ยวข้องโดยรวมหรือไม่ 5. ตัดสิน 2 ระดับว่า ผ่าน หรือ รับรอง กับ ไม่ผ่านหรือไม่รับรอง 6. คณะกรรมการแจ้งผลสู่ทบวงมหาวิทยาลัย 7. ทบวงมหาวิทยาลัยแจ้งผลสู่สาธารณชน
4.SSR	มีหลายเล่ม ตามช่วงเวลาของข้อมูล เช่น SSR ของภาคต้น/ปลาย/ตลอดปีการศึกษา	SSR ฉบับปรับปรุง 1 เล่ม รวมผลการดำเนินงานทั้งหมดในเชิงระบบกลไก ประสิทธิภาพ
5.ข้อมูล	ฐานข้อมูลรายบุคคล รายภาควิชา ระดับคณะ	ใช้สรุปจาก SSR ของภาควิชา/คณะ

ในการตรวจสอบคุณภาพที่ทบวงมหาวิทยาลัย เป็นผู้ดำเนินการพบว่าในปัจจุบันคณะวิชา และมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ได้ผ่านขั้นตอนนี้มาแล้ว และกำลังก้าวไปสู่ขั้นของกระบวนการใน

การประเมินคุณภาพระดับมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรที่ทำหน้าที่ในการประเมินภายนอกได้เกิดขึ้นมาแล้ว คือ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่หลักในการพัฒนาเกณฑ์และวิธีประเมินภายนอก ดังนั้น การประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอก จึงเป็นเรื่องที่สถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ กำลังให้ความสนใจ

อุทุมพร จามรมาน (2543 ข: 3-6) ได้กล่าวถึง การประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไว้ดังนี้

การประเมินภายใน หรือ การประเมินตนเอง เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานของคนในหน่วยงานย่อยตั้งแต่ ภาควิชา คณะ สำนัก ฝาย และประเมิน ระบบ กลไก ประสิทธิภาพของการดำเนินงานระดับ คณะ สำนัก และมหาวิทยาลัย โดยจะประเมินเมื่อสิ้นภาคการศึกษา หรือปีการศึกษา หรือปีงบประมาณ เพื่อหาจุดอ่อน/แข็ง และดำเนินงานแก้ไข ปรับปรุง พิจารณาทุกจุดในสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน

ส่วนการประเมินภายนอก หรือโดยองค์กรภายนอก เป็นการประเมินระบบกลไกและประสิทธิภาพของการดำเนินงานด้านคุณภาพระดับมหาวิทยาลัย/วิทยาลัย/สถาบัน โดยองค์กรภายนอกจะประเมินทุก ๆ 5 ปี เพื่อแจ้งผลให้รัฐบาลและประชาชน

- ก. **ดัชนีคุณภาพเชิงคุณภาพ** ได้แก่ รายการตรวจสอบคุณภาพ (Quality Checklist) ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหลักที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัย มี 9 องค์ประกอบครอบคลุมดัชนีที่ สมศ.และสกอ. กำหนดโดยการประเมินคุณภาพจะพิจารณาว่ามีการดำเนินหรือไม่ และอยู่ในระดับคุณภาพใด
- ข. **ดัชนีเชิงปริมาณ** ได้แก่ ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ (Key Quality Indicator) มีทั้งหมดจำนวน 56 ดัชนี โดยครอบคลุมถึงดัชนีชี้วัดที่ สมศ.กำหนดไว้จำนวน 28 ดัชนี รายละเอียดดัชนีเชิงคุณภาพที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 : ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ การกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย กลยุทธ์ และแผนการดำเนินงาน

การกำหนด วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ จะต้องเป็นข้อผูกพันระยะยาวที่แสดงถึงอนาคต และบุคลากรมีความเห็นร่วมกันว่าต้องการให้องค์กรนั้นมีการปรับเปลี่ยนไปสู่คุณภาพ วิสัยทัศน์ ต้องมีความชัดเจน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเป็นที่ยอมรับในองค์กร รวมทั้งมีกลยุทธ์ในการผลักดันให้วิสัยทัศน์ที่กำหนดนั้นเป็นที่ยอมรับของบุคลากร

องค์ประกอบที่ 2 การเรียนการสอน

2.1 อาจารย์

กำหนดให้มีระบบการสรรหา พัฒนา และธำรงรักษาไว้ซึ่งอาจารย์ที่มีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถ ประสพการณ์ คุณธรรมและจริยธรรม มีการกำหนดภารกิจของอาจารย์ และมีการประเมินผลการปฏิบัติการกิจเพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

2.2 บุคลากรสนับสนุนการสอน

บุคลากรสนับสนุนการสอน หมายถึง ข้าราชการสาย ข และสาย ค พนักงานมหาวิทยาลัย ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราวของมหาวิทยาลัย

2.3 นักศึกษา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีการจัดระบบการคัดเลือกนักศึกษา ภาควิชา คณะ ร่วมกันกำหนดแผนการรับนักศึกษา โดยรับนักศึกษาทั้งในระบบ โควต้าและระบบที่ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา มีการประเมินผลคุณภาพของบัณฑิตที่ศึกษาต่อและที่เข้าทำงาน

2.4 - 2.6 ปัจจัยเกื้อหนุน

เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีอาคารสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนในหลายรูปแบบ มีห้องสมุด ตำรา หนังสือ วารสารทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ มีเครื่องคอมพิวเตอร์ สื่อการเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการสืบค้น และเสาะแสวงหาความรู้จากทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีอาณาบริเวณและบรรยากาศที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่กำหนดเป็นดัชนีย่อยที่ 2.4 – 2.6 คือ ดัชนีห้องเรียนและห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน และห้องสมุด

2.7 หลักสูตร

ในการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งบัณฑิตที่พึงประสงค์นั้น กรอบสำคัญในการดำเนินงานคือหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรที่ดีต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หลักสูตรควรมีลักษณะยืดหยุ่นและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี

2.8 กระบวนการเรียนการสอนการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่อาจารย์ใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการวิชา พัฒนาทักษะทางปัญญา และความสามารถในการศึกษาด้วยตนเอง

2.9 การวัดและประเมินผล

เป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการเรียนการสอน และเป็นกิจกรรมสำคัญที่ควรจะได้รับการพัฒนา การสอบในระหว่างการศึกษาเป็นเครื่องวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ เพื่อการปรับปรุงการเรียน การสอบเมื่อสิ้นสุดการสอนเป็นการวัดเพื่อให้รู้ว่าสามารถขึ้นเรียนในขั้นต่อไป

เมื่อจบการศึกษา มีการรวมผลการสอนเพื่อรับรองความรู้ที่กำหนด การสอนจึงมีความสำคัญจะต้องมีความถูกต้อง แม่นยำ และไวในการวัด ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการรักษาคุณภาพด้วย

องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาและสนับสนุนนักศึกษา

นักศึกษา ได้แก่ ผู้ที่ได้รับการพิจารณาเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทั้งในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา ให้มีความเจริญงอกงามในด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ และสังคม มีกิจกรรมปลูกฝังนักศึกษาให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย รักประชาธิปไตย รู้จักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน

คณะ มีการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาประจำตัวนักศึกษา เพื่อใช้กลไกนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนานักศึกษาในด้านต่าง ๆ และแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมที่เกี่ยวข้องในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้

มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพนักศึกษาเพื่อเกื้อหนุน ช่วยเสริมสร้าง และให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาในด้านการหาทุนการศึกษา การบริการให้กู้ยืมฉุกเฉิน การจัดหาแหล่งงาน บริการจัดหางาน การเสริมสร้างคุณภาพ และเป็นแหล่งให้ความรู้ แนะนำในการศึกษาต่อ เป็นศูนย์กลางในการให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในด้านบุคลิกภาพ การเรียน ปัญหาส่วนตัว ปัญหาสังคมและอื่นๆ

องค์ประกอบที่ 4 การวิจัย

การวิจัย หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ การสืบสวนข้อเท็จจริง หรือการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยอาจเป็นการวิจัยพื้นฐาน หรือการวิจัยประยุกต์ เพื่อนำไปสู่การสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ หรือการแก้ปัญหา และพัฒนางาน

องค์ประกอบที่ 5 การบริการวิชาการ

การบริการวิชาการแก่สังคม หมายถึง การทำกิจกรรม การถ่ายทอดความรู้และทักษะสู่ชุมชน หรือการให้บริการแก่ผู้รับบริการกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และนานาชาติ เช่น การเป็นวิทยากร การเป็นที่ปรึกษา การให้บริการตามสาขาวิชาที่เชี่ยวชาญหรือสาขาวิชาชีพ เป็นต้น วัตถุประสงค์ของการให้บริการวิชาการ คือ การนำวิชาการออกไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เสริมสร้างประสบการณ์ให้กับบุคลากรและเป็นแหล่งรายได้นำมาใช้ในการเสริมกิจกรรมพัฒนาวิชาการ มีการดำเนินงานเพื่อให้การบริการวิชาการแก่สังคม สอดคล้องกับพันธกิจ โดยคำนึงถึงความหลากหลายของการให้บริการ ได้แก่ การฝึกอบรม การให้บริการทางวิชาชีพ การให้บริการเพื่อรับรองคุณภาพ การให้บริการที่ปรึกษา การวางระบบ การให้บริการทางเทคนิค เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 6 การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม หมายถึง การมีจิตสำนึก การเห็นคุณค่า และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมที่ดั่งามของท้องถิ่นและประเทศ โดยเป็นทั้งผู้ประพฤติปฏิบัติ และชี้แนะให้ผู้อื่นปฏิบัติ

การจัดกิจกรรมการดำเนินงานเพื่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามวัตถุประสงค์ และแผนงานที่กำหนดไว้ มีรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น การบรรยาย การปาฐกถา การจัดงานพิธีการในโอกาสต่าง ๆ การแทรกในหลักสูตร การจัดทำรายวิชาเพื่อการสร้างความรู้ในการนำวัฒนธรรมมาใช้ เกิดความภาคภูมิใจ นำมาซึ่งการอนุรักษ์ การสร้างบรรยากาศด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น โครงสร้างของอาคาร ห้องนิทรรศการ ห้องการแสดงศิลปะ ลานแสดง สังคมที่ดีต้องมีศิลปวัฒนธรรมเป็นกรอบในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า

องค์ประกอบที่ 7 การบริหารและการจัดการ

ผู้บริหาร ได้แก่ คณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดีและประธานสาขา

ในยุคที่โลกมีการแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยี ต้องการกลไกที่ให้ความสำคัญคล่องตัวในการปรับเปลี่ยน คล่องตัว และมีการกระจายอำนาจ ดังนั้นจึงต้องมีความจำเป็นในการสร้างระบบกำกับดูแลประเมินผลการดำเนินงานของคณะ เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการและการดำเนินงาน โดยมีการรักษาคุณภาพสร้างความเป็นเลิศและตอบสนองต่อสังคม

มีหน่วยการเจ้าหน้าที่ที่เป็นหน่วยงานรวบรวมข้อมูลบุคลากรและจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เนื่องจากคณะมีหน้าที่หลักในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ บุคลากรในมหาวิทยาลัยจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความสามารถในระดับสูงปรับปรุงตนเองให้ก้าวทันโลก การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่คณะควรต้องดำเนินการเพื่อรักษาบุคลากรที่ดีไว้ในระบบ นอกจากนั้นควรเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วม ทำได้ในลักษณะการกระจายอำนาจลงไปในระดับต่าง ๆ โดยสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นอย่างจริงจังในแต่ละระดับ จะช่วยลดขั้นตอนต่าง ๆ ลงไปได้มาก การใช้หลักการการสร้างความรับผิดชอบนี้จะเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน หรือการส่งบุคลากรเข้าไปเป็นตัวแทนกรรมการในระดับต่าง ๆ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในงานและเป็นผลดีในการเรียนรู้เพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ

องค์ประกอบที่ 8 การเงินและงบประมาณ

งบประมาณ ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากงบประมาณแผ่นดินและงบประมาณที่ได้จากแหล่งรายได้อื่น

องค์ประกอบที่ 9 ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ

จะต้องมีการพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องมีระบบการประกันคุณภาพภายใน ให้เป็นส่วนหนึ่ง

ของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพนำข้อเสนอแนะจากการตรวจประเมินมาปรับปรุงหาแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

การประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2507 เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในส่วนภูมิภาค จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐ และเจตนารมณ์ของประชาชนในภาคเหนือ ให้เป็นศูนย์กลางทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง เพื่ออำนวยความสะดวกท้องถิ่นและประเทศชาติโดยส่วนรวมมหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นแหล่งสะสม ค้นคว้า วิจัย และถ่ายทอดความรู้ ตามหลักแห่งเสรีภาพทางวิชาการ โดยยึดมั่นในสัจธรรมและคุณธรรม เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ การประยุกต์ เผยแพร่ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมบัณฑิตแห่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พึงฝึกฝนในการฝึกตน เป็นผู้รู้จริง คิดเป็น ปฏิบัติได้ สามารถครองตนครองคน ครองงาน ด้วยมโนธรรมและจิตสำนึกต่อสังคม

1.1 วิสัยทัศน์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำ ที่มุ่งเน้นการวิจัย มีการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพมีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีระบบการบริหารจัดการที่ดี และจัดหาทรัพยากรเพื่อการพัฒนาและพึ่งพาตนเองได้

1.2 พันธกิจ

1. จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาและวิชาชีพชั้นสูง โดยมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ และคุณภาพตามมาตรฐานสากล
2. ผลิตผลงานวิจัย ทั้งระดับพื้นฐาน ประยุกต์และพัฒนาในทุกสาขาวิชา เพื่อสามารถสนับสนุนการเรียนการสอนและนำไปถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศได้
3. ให้บริการวิชาการแก่สังคม เพื่อตอบสนองความต้องการการพัฒนาของท้องถิ่น ภาคเหนือและประเทศได้
4. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นภาคเหนือ
5. ปรับเปลี่ยนและพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการในทุกๆ ด้านให้เกิดความคล่องตัวเพื่อ รองรับการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

6. มุ่งจัดหาทรัพยากรและรายได้ให้เพียงพอกับการพัฒนามหาวิทยาลัยโดยรวม เพื่อความสามารถที่พึ่งพาตนเองได้

7. มุ่งประสานประโยชน์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจเอกชน องค์การศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สมาคม ชมรม นักศึกษาเก่าและชุมชนท้องถิ่น ได้อย่างกลมกลืนและเหมาะสม

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อบริหารการศึกษาให้มหาวิทยาลัยสามารถผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ มีวินัย มีคุณภาพ มีคุณธรรมเป็นคนดี และสามารถเป็นผู้นำสังคมได้

2. เพื่อบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพ สามารถผลิตผลงานวิจัยนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาท้องถิ่นภาคเหนือและประเทศเป็นอย่างดี และพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการวิจัยให้ได้ภายในระยะเวลา 4 ปี

3. เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ (Knowledge Center) ในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง

4. เพื่อให้มหาวิทยาลัยใช้ศักยภาพในด้านกำลังคนและผลงานทางวิชาการในการให้บริการวิชาการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งของท้องถิ่นภาคเหนือและของประเทศ

5. เพื่อให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นผู้นำและเป็นศูนย์กลางของการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมการพัฒนาสังคม วัฒนธรรม อนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในภาคเหนือและประเทศไทย

6. เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีระบบบริหารงานที่ทันสมัย มีความคล่องตัวโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการและสามารถบริหารงานในลักษณะ มหาวิทยาลัยในกำกับที่สมบูรณ์ได้

7. เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถพัฒนาประสานผลประโยชน์ร่วมกับภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาเพื่อชุมชนท้องถิ่นภาคเหนืออย่างเหมาะสม

8. เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถจัดหาทรัพยากรและรายได้มาสนับสนุนการบริหารจัดการงานในทุกด้านอย่างเหมาะสม เพียงพอ และสามารถพึ่งตนเองได้

9. เพื่อพัฒนาศูนย์ประสานงานนักศึกษาเก่าให้สามารถดำเนินการสร้างความสัมพันธ์อันดีและกระตุ้นให้นักศึกษาเก่ากลับมาช่วยพัฒนามหาวิทยาลัยด้วย

1.4 การประกันคุณภาพการศึกษา

ปี พ.ศ. 2538 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เริ่มมีการจัดสัมมนาให้กับผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรเพื่อให้ตระหนักในความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาและมีแนวทางของการ

พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในหน่วยงาน ขณะเดียวกันก็มีการทำวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพของหน่วยงานขึ้นทำให้ประชากรของมหาวิทยาลัยเกิดการตื่นตัวในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา และเมื่อทบวงมหาวิทยาลัย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในปัจจุบัน) ได้ประกาศนโยบายเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา

เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2539 และมีการจัดสัมมนาอีกหลายครั้ง จึงเป็นการส่งเสริมที่ช่วยผลักดันให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ดำเนินการเรื่อง การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยอย่างจริงจัง หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยได้มีการจัดสัมมนาภายในหน่วยงานเป็นระยะเพื่อสร้างความเข้าใจและระดมความคิดเห็นในเดือนมกราคม พ.ศ.2540 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการทำงานเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อทำหน้าที่จัดทำนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แนวปฏิบัติในการควบคุมคุณภาพปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษา แบบประเมินปัจจัย และพัฒนาโปรแกรมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา และมอบหมายให้กองบริการการศึกษาเป็นหน่วยงานรองรับการดำเนินการประกันคุณภาพทางการศึกษาของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยได้จัดสัมมนาอาจารย์ และข้าราชการของมหาวิทยาลัยเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายและแนวปฏิบัติด้านการประกันคุณภาพการศึกษา แนวปฏิบัติในการควบคุมคุณภาพปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาและแบบประเมินปัจจัยดังกล่าว เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2540 ภายหลังการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ได้นำเสนอคณะกรรมการวิชาการมหาวิทยาลัยและที่ประชุมคณบดีพิจารณา และได้รับความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 8 และ 14 มกราคม 2541 ตามลำดับ และสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการประชุมครั้งที่ 1/2541 วันที่ 17 มกราคม 2541 ได้ให้ความเห็นชอบและให้ออกประกาศเรื่องนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกัน คุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2541 ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2541มหาวิทยาลัยได้แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขึ้นเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2541 และในการประชุมครั้งที่ 1/2541 เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2541 ได้ให้ความเห็นชอบแนวปฏิบัติในการควบคุมปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาและแบบประเมินปัจจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของแต่ละหน่วยงานในมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยได้มีการจัดทำเอกสารแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2541 ออกเผยแพร่ในการประชุมคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา ครั้งที่ 3/2541 เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2541 ได้เห็นชอบให้คณะ สถาบัน สำนัก เริ่มทำการประเมินปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาจำนวน 7 ปัจจัย และรายงานผลต่อมหาวิทยาลัยตามกำหนด นอกจากนี้ได้จัดทำดัชนีบ่งชี้คุณภาพ

การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย และได้มีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระดับบัณฑิตศึกษาในขั้นต้นและรายงานผลแล้วใน พ.ศ.2542 คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยได้ทบทวนและเสนอแผนปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2542 – 2545 เพื่อเป็นกรอบการทำงานของหน่วยงาน ตลอดจนเห็นชอบให้เพิ่มปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาจาก 15 ปัจจัย เป็น 17 ปัจจัยโดยให้จัดปัจจัยดังกล่าวภายใต้กรอบ 9 องค์ประกอบตามที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด เพื่อเตรียมการสำหรับการตรวจสอบของทบวงมหาวิทยาลัยหรือองค์กรภายนอก และได้มีการจัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการศึกษาตนเอง และการเตรียมตัวเพื่อรับการตรวจสอบโดยองค์กรภายนอกอีกหลายครั้งตามแผนของทบวงมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ.2543 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีคณะที่จะได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากองค์กรภายนอก 5 คณะคือ คณะแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ สำหรับแผนการตรวจสอบคุณภาพในปี พ.ศ.2544 จะมี 9 คณะคือคณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ และคณะอุตสาหกรรมเกษตร และ พ.ศ.2545 มี 2 คณะคือคณะเศรษฐศาสตร์ และคณะนิติศาสตร์ ในระยะแรกของการตรวจสอบคุณภาพนี้ ทบวงมหาวิทยาลัยจะเน้นที่คณะก่อน แต่อย่างไรก็ตามในส่วนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็มีนโยบายชัดเจนว่า สถาบัน และสำนัก ต้องมีการพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาภายในหน่วยงานด้วย และในแผนปฏิบัติงานก็ได้กำหนดระยะเวลาของการตรวจสอบคุณภาพของสถาบันและสำนักไว้แล้ว และที่สำคัญคือคุณภาพการศึกษาโดยรวมของมหาวิทยาลัย คือ ผลรวมของคุณภาพของทุกหน่วยงานนั่นเอง โดยเฉพาะในการจัดอันดับหรือระดับมหาวิทยาลัย โดยองค์กรภายนอกนั้นจะเป็นการประเมินมหาวิทยาลัยในภาพรวม ดังนั้น สถาบัน และสำนัก จึงต้องมีการเตรียมการและดำเนินการในการพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาเช่นกัน

ปัจจุบันการประกันคุณภาพการศึกษา ไม่ได้เป็นเพียงนโยบายระดับทบวงมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยแต่ได้กำหนดไว้ชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 14 เดือนสิงหาคม 2542 โดยระบุไว้ในหลักการจัดการศึกษา มาตรา 9 ข้อ 3 ว่า ให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่มหาวิทยาลัยต้องดำเนินการในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นระบบอย่างจริงจัง

1.5 สาระเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษายึดหลักให้มีมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา และได้ให้ความหมายในเรื่องมาตรฐานการศึกษา การ

ประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ตลอดจนกำหนดเรื่องที่ต้องดำเนินการในมาตรา 4 และหมวด 6 ดังนี้ มาตรา 4 ได้กำหนดความหมายไว้ดังนี้

“มาตรฐานการศึกษา” หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา

“การประกันคุณภาพภายใน” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

“การประกันคุณภาพภายนอก” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรองเพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

หมวด 6

มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกมาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพศึกษามีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายและเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการกิจของสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรองที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น

มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาจัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข

นโยบายในการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตามประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง นโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2539 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพตามมาตรฐานสากลโดยทั่วไป รวมทั้งเป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่แปด (พ.ศ.2540-2544) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ต่อไปมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้พิจารณาเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ดังกล่าว่าจะสามารถสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการทั้งในด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ให้เป็นไปตามความพร้อม ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญของแต่ละคณะ/สถาบัน/สำนัก ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างคุณภาพมาตรฐานชั้นนำในระดับนานาชาติได้ จึงได้ประกาศนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขึ้น เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2541 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1. ให้มีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำและขั้นสูงที่มหาวิทยาลัย คณะ ภาควิชา สถาบัน และสำนัก ต้องบรรลุถึงโดยกำหนดเงื่อนไขเวลาที่ชัดเจน
2. ให้มีการประเมินตีค่า (Assessment) คุณภาพการศึกษารอบด้าน โดยมีการระบุดัชนี (Index) และตัวบ่งชี้ (Indicators) ของคุณภาพการศึกษาแต่ละด้าน

3. ให้มีการพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษามาตรฐานการศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยเน้นหลักการของการให้คณะ ภาควิชา สถาบันและสำนัก พัฒนาระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพการศึกษาขึ้นภายในหน่วยงาน และสร้างความพร้อมที่จะให้หน่วยงานภายนอกหรือมหาวิทยาลัยเข้าไปตรวจสอบเพื่อการรับรองคุณภาพได้

4. ส่งเสริมให้แต่ละคณะ ภาควิชา สถาบัน และสำนัก จัดตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นภายในหน่วยงาน โดยมีคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาที่มหาวิทยาลัยแต่งตั้งขึ้นเป็นผู้ดูแล ให้คำปรึกษา และประสานงาน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ ภาควิชา สถาบันและสำนัก เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะ ภาควิชา สถาบัน และสำนัก ดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยใช้งบประมาณที่มีตามความจำเป็น

6. ส่งเสริมให้หน่วยงานหรือสถาบันต่าง ๆ ภาครัฐและเอกชน ทั้งภายในและต่างประเทศได้เข้าร่วมในกิจกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาของแต่ละคณะ สถาบัน และสำนัก เพื่อการพัฒนาและรับรองคุณภาพ

7. สนับสนุนให้คณะ ภาควิชา สถาบัน และสำนัก เผยแพร่กิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้ดำเนินการไปแล้วอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์คุณภาพการศึกษาของแต่ละหน่วยงาน

8. กำหนดแนวทางการปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้น โดยแต่ละคณะ ภาควิชา สถาบัน และสำนัก อาจนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสภาพของหน่วยงาน

9. ให้มีหน่วยงานรองรับงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้บุคลากรที่มีอยู่เดิม นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษานี้ ให้ใช้กับคณะ สถาบัน และสำนัก ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เพื่อให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล จึงเห็นสมควรให้กำหนดแนวปฏิบัติเบื้องต้นขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในคณะ ภาควิชา สถาบัน และสำนัก ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย ให้เป็นผู้ดูแล ให้คำปรึกษาประสานงาน และตรวจสอบ ตลอดจนกำหนดดัชนีและตัวบ่งชี้ของคุณภาพการศึกษา

เพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ ภาควิชา สาขาวิชา สถาบันและสำนักเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. มหาวิทยาลัย คณะ ภาควิชา สถาบัน และสำนัก ดำเนินกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้งบประมาณที่มีตามความจำเป็น

3. คณะ ภาควิชา สาขาวิชา สถาบัน และสำนัก แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นเป็นการภายใน เพื่อพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำและขั้นสูง และเงื่อนไขเวลาที่ต้องบรรลุ รวมทั้งกำหนดกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาให้เหมาะสมกับหน่วยงานประชาสัมพันธ์ภายในหน่วยงานและทำให้เกิดการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น ดำเนินการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลคุณภาพการศึกษาภายในหน่วยงาน

4. คณะ ภาควิชา สถาบัน และสำนัก จัดทำระบบข้อมูลที่ทันสมัย มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ เช่นข้อมูลนักศึกษา บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ โสตทัศนูปกรณ์ ฯลฯ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

5. มหาวิทยาลัย คณะ ภาควิชา สถาบัน และสำนัก มีวิธีการให้ได้มาซึ่งผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรและงาน

6. คณะ ภาควิชา และสาขาวิชามีการศึกษาความต้องการ ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

7. คณะ ภาควิชา และสาขาวิชากำหนดระบบการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนอย่างเป็นมาตรฐานและดำเนินการวัดและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ

8. คณะ ภาควิชา สถาบัน และสำนักมีการประเมินผลประสิทธิภาพการสอนและผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ

9. คณะ ภาควิชา สาขาวิชา สถาบัน และสำนัก มีการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรในหน่วยงานทั้งด้านการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานตามหน้าที่ เช่น การศึกษาต่อ ฝึกอบรม ศึกษา ดูงาน และด้านประสบการณ์ทางการวิจัยอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

10. สนับสนุนให้อาจารย์และบุคลากรผลิตผลงานทางวิชาการและสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ และให้มีการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนางานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษาโดยการสนับสนุนด้านงบประมาณและให้มีการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

11. สนับสนุนให้มีระบบห้องสมุดและระบบสารสนเทศให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องและพอเพียงต่อความต้องการ และมีการติดตามผลการใช้และการบริการอย่างสม่ำเสมอ

12. จัดระบบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การใช้งานอาคารสถานที่และทรัพยากรการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 7

13. มีการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ภายในมหาวิทยาลัยและระหว่างมหาวิทยาลัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

14. เปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและดำเนินกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา

15. มีระบบการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่คณาจารย์และบุคลากรที่รับผิดชอบต่องานพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเหมาะสม

16. จัดทำรายงานเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย คณะ ภาควิชา สาขาวิชา สถาบัน และสำนัก เผยแพร่แก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

17. ให้มีหน่วยงานรองรับงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของมหาวิทยาลัย คณะ สถาบัน และสำนัก โดยใช้บุคลากรที่มีอยู่เดิม

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรารธนา โกวิทยา ยางกูร (2543) ทำการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2535 (ปรับปรุง) ได้ดำเนินการประเมินหลักสูตรโดยใช้รูปแบบ CIPP โดยมีประชากรทั้งหมด 131 คน ซึ่งการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยรูปแบบการประเมินแบบ CIPP ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัยในการประเมิน ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้ ด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความสอดคล้องและเหมาะสม โครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสมและชัดเจน ด้านปัจจัยเบื้องต้นซึ่งได้แก่ คุณสมบัติของอาจารย์มีตำแหน่งทางวิชาการจัดอยู่ในลำดับขั้น D แต่มีคุณสมบัติของอาจารย์ด้านวุฒิการศึกษาอยู่ในลำดับขั้น A และผลงานทางวิชาการจัดอยู่ในลำดับขั้น A ในขณะที่คุณสมบัตินักศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ทุกประการ ขณะที่การแบ่งภาระงานและทรัพยากรมีความเหมาะสมและเพียงพอ มีคุณภาพอยู่ในระดับที่ดี และยิ่งไปกว่านั้นด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมกับความคาดหวังของมหาบัณฑิตและนักศึกษา ยิ่งไปกว่านั้นกระบวนการสอบวิทยานิพนธ์อยู่ในลำดับขั้น A ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามด้านผลผลิตของหลักสูตรซึ่งแสดงผลถึงผู้สำเร็จการศึกษาจัดอยู่ในลำดับขั้น C เท่านั้น ซึ่งระดับผลการศึกษานี้

ของบมhabัณฉิตส่วนใหญ่มากกว่า 3.25 และใช้เวลาสำเร็จการศึกษาไม่เกิน 3 ปี 1 เทอม การศึกษาปกติ

พัชรินทร์ ศรีสวัสดิ์ (2546) การประเมินหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยรูปแบบการประเมินแบบ CIPP ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัยในการประเมิน ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้ ด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีความสอดคล้องและเป็นที่ต้องการสังคมไทย โครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสมและชัดเจน ด้านปัจจัยเบื้องต้นซึ่งได้แก่ คุณสมบัติของอาจารย์มีตำแหน่งทางวิชาการจัดอยู่ในลำดับขั้น C แต่มีคุณสมบัติของอาจารย์ด้านวุฒิการศึกษาอยู่ในลำดับขั้น A และผลงานทางวิชาการจัดอยู่ในลำดับขั้น A ในขณะที่คุณสมบัตินักศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ทุกประการ ขณะที่การแบ่งภาระงานและทรัพยากรมีความเหมาะสมและเพียงพอ มีคุณภาพอยู่ในระดับที่ดี และยิ่งไปกว่านั้นด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมกับความคาดหวังของมหาบัณฑิตและนักศึกษา ยิ่งไปกว่านั้นกระบวนการสอบวิทยานิพนธ์อยู่ในลำดับขั้น A ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามด้านผลผลิตของหลักสูตรซึ่งแสดงผลถึงผู้สำเร็จการศึกษาจัดอยู่ในลำดับขั้น D เท่านั้น

นพดล อ้ายโป่ง (2549) ได้ทำการวิจัยในหัวข้อการประเมินหลักสูตรวิศวกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมอุตสาหกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผ่านการประเมินแบบ CIPP Model โดยสามารถอธิบายรายละเอียดได้ว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรวิศวกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมอุตสาหกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความสอดคล้องและเป็นที่ต้องการสังคมไทย โครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสมและชัดเจน สามารถนำไปประยุกต์ปฏิบัติได้ในชีวิตจริงสถานการณ์จริง ด้านปัจจัยเบื้องต้นซึ่งได้แก่ คุณสมบัติของอาจารย์มีตำแหน่งทางวิชาการจัดอยู่ในลำดับขั้น D แต่มีคุณสมบัติของอาจารย์ด้านวุฒิการศึกษาอยู่ในลำดับขั้น A และผลงานทางวิชาการจัดอยู่ในลำดับขั้น A ในขณะที่คุณสมบัตินักศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ทุกประการ ขณะที่การแบ่งภาระงานและทรัพยากรมีความเหมาะสมและเพียงพอ มีคุณภาพอยู่ในระดับที่ดี และยิ่งไปกว่านั้นด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมกับความคาดหวังของมหาบัณฑิตและนักศึกษา ขณะที่การแบ่งภาระงานและทรัพยากรมีความเหมาะสมและเพียงพอ มีคุณภาพอยู่ในระดับที่ดี และยิ่งไปกว่านั้นด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมกับความคาดหวังของมหาบัณฑิตและนักศึกษา ยิ่งไปกว่านั้นกระบวนการสอบวิทยานิพนธ์อยู่ในลำดับขั้น A ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามด้านผลผลิตของหลักสูตรซึ่งแสดงผลถึงผู้สำเร็จการศึกษาจัดอยู่ในลำดับขั้น C ระดับผลการศึกษาเฉลี่ยของบมhabัณฉิตส่วนใหญ่มากกว่า

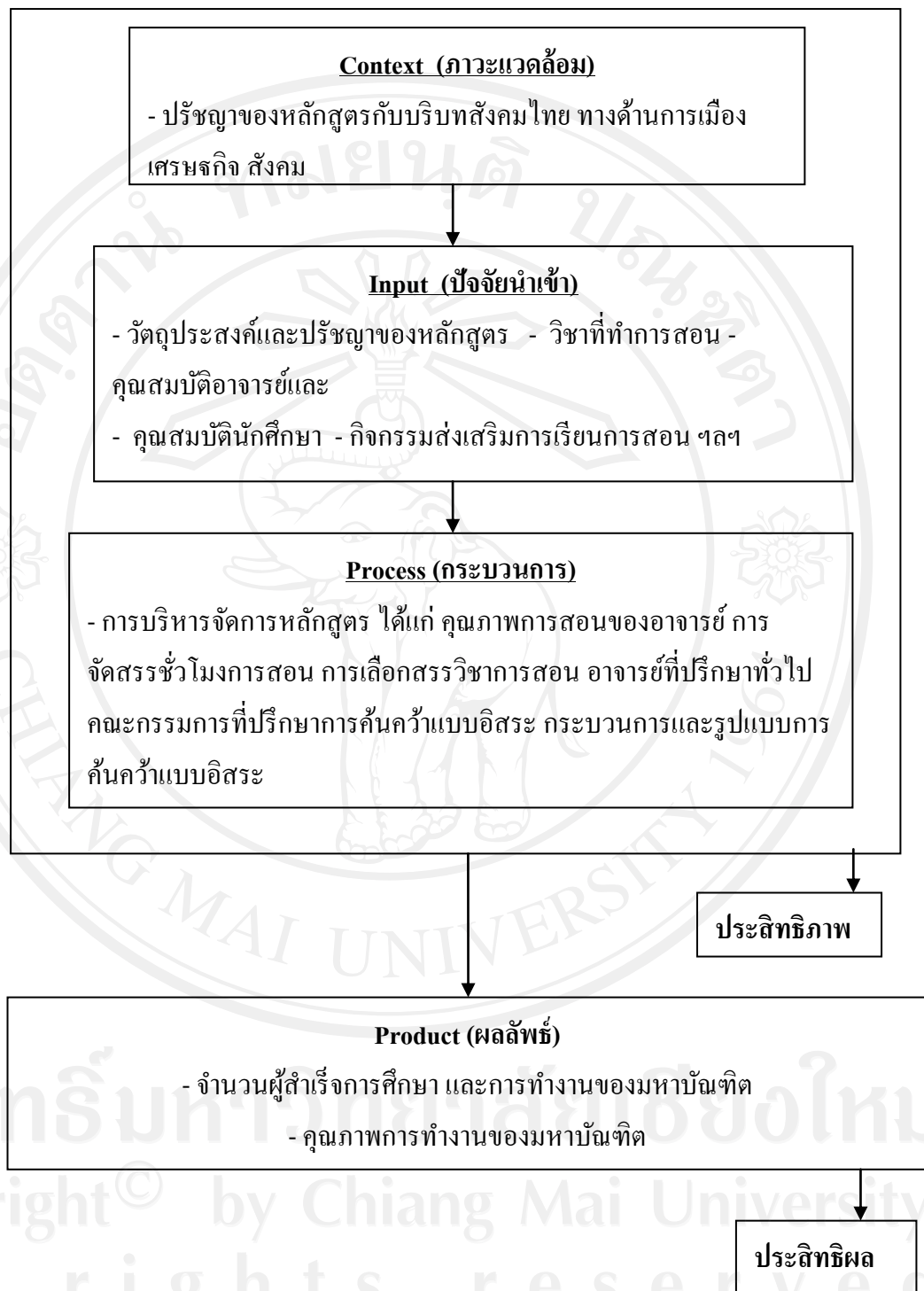
หรือมากกว่า 3.25 คุณลักษณะและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

จุฑาทิพย์ จันทรเรือน (2552) ได้ทำการวิจัยในหัวข้อข้อการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ปรับปรุง พ.ศ.2543) โดยรูปแบบการประเมินแบบ CIPP ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัยในการประเมิน ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้วัตถุประสงค์ของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความสอดคล้องเหมาะสม โดยโครงสร้างหลักสูตรมีความชัดเจน สามารถนำไปประยุกต์ปฏิบัติได้ในการทำงานจริง แต่ด้านปัจจัยเบื้องต้นซึ่งได้แก่ คุณสมบัติของอาจารย์มีตำแหน่งทางวิชาการจัดอยู่ในลำดับชั้น D แต่มีคุณสมบัติของอาจารย์ด้านวุฒิการศึกษาอยู่ในลำดับชั้น A และผลงานทางวิชาการจัดอยู่ในลำดับชั้น A ในขณะที่คุณสมบัตินักศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ทุกประการ ขณะที่การแบ่งภาระงานและทรัพยากรมีความเหมาะสมและเพียงพอ มีคุณภาพอยู่ในระดับที่ดี และยิ่งไปกว่านั้นด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมกับความคาดหวังของมหาวิทยาลัยและนักศึกษา ยิ่งไปกว่านั้นกระบวนการสอบวิทยานิพนธ์อยู่ในลำดับชั้น A ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามด้านผลผลิตของหลักสูตรซึ่งแสดงผลถึงผู้สำเร็จการศึกษาจัดอยู่ในลำดับชั้น C เท่านั้น ซึ่งระดับผลการศึกษาเฉลี่ยของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เท่ากับหรือมากกว่า 3.25 และใช้เวลาสำเร็จการศึกษาไม่เกิน 2 ปี 1 เทอมการศึกษาปกติ

2.6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ในการวิจัยผ่านการค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง “การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่” ได้ทำการกำหนดขอบเขตการศึกษาและจัดทำเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved



ภาพ 2.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่